

Nasilje nad ženama u Republici Hrvatskoj

Hefler, Dora

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:848501>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Dvopredmetni diplomski studij Engleskog jezika i književnosti, prevoditeljski
smjer i Sociologije

Dora Hefler

Nasilje nad ženama u Republici Hrvatskoj

Diplomski rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Barbara Herceg Pakšić

Osijek, 2023.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Katedra za sociologiju

Dvopredmetni diplomski studij Engleskog jezika i književnosti, prevoditeljski
smjer i Sociologije

Dora Hefler

Nasilje nad ženama u Republici Hrvatskoj

Diplomski rad

Područje društvene znanosti, polje sociologija, grana posebne sociologije

Mentor: izv. prof. dr. sc. Barbara Herceg Pakšić

Osijek, 2023.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napisao/napisala te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s navođenjem izvora odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan/suglasna da Filozofski fakultet u Osijeku trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta u Osijeku, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 19.09.2023.

Dara Hefter, 0122214215

ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

Cilj je ovog diplomskog rada istražiti u kojem broju žene danas u Republici Hrvatskoj proživljavaju određene oblike nasilje, od strane koga, prijavljuju li to nasilje i smatraju li da su dovoljno informirane o svojim pravima. Rezultati kvantitativnog istraživanja provedenog pomoću online ankete na prigodnom uzorku od 269 žena prikazuje kako žene u najvećoj mjeri doživljavaju nasilje od strane nepoznate osobe, kako je najčešći oblik nasilja onaj psihički, kako nasilje u većoj mjeri ne prijavljuju, te ukoliko su nasilje iskusile od strane intimnog partnera veći dio žena i dalje ostaje u navedenoj vezi ili braku. Osim toga više od polovine žena smatra kako nisu dovoljno informirane o svojim pravima i oblicima nasilja kojima mogu postati žrtve. Na temelju provedenog istraživanja može se zaključiti da su tri od postavljenih pet hipoteza prihvaćene te smo dvije odbacili.

Ključne riječi: nasilje nad ženama, psihičko nasilje, ekonomsko nasilje, seksualno nasilje, fizičko nasilje, anketno istraživanje

Sadržaj

1. UVOD	1
2. POVIJESNI KONTEKST	3
3. DEFINIRANJE POJMOVA	6
4. NASILJE NAD ŽENAMA	8
4.1. Oblici nasilja nad ženama	9
4.1.1. Psihičko nasilje	9
4.1.2. Fizičko nasilje	10
4.1.3. Seksualno nasilje	11
4.1.4. Ekonomsko nasilje	12
5. UZROCI NASILJA NAD ŽENAMA	13
6. ODNOS ŽRTVE I POČINITELJA	14
7. POSLJEDICE NASILJA	14
8. NASILJE NAD ŽENAMA U HRVATSKOJ	16
9. ZAKONSKA REGULATIVA U HRVATSKOJ	19
10. CILJEVI ISTRAŽIVANJA, ISTRAŽIVAČKA PITANJA I HIPOTEZE	22
11. METODOLOGIJA	23
11.1. Način prikupljanja podataka i uzorak	23
11.2. Anketni upitnik	24
12. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA	25
12.1. Pregled rezultata	25
12.2. Testiranje hipoteza	37
13. ZAKLJUČAK	42
14. LITERATURA	44

1. UVOD

Posljednjih godina, gotovo svakodnevno, u medijskom prostoru uočavamo rad raznih udruga za promicanje prava i zaštite žena, kao i njihov poziv kako se u središte pozornosti diljem svijeta treba staviti naglasak na suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama. Takve udruge i pokreti za koje se zalažu, više nisu ograničeni samo na pojedine dobro razvijene zemlje ili kontinente. Žene danas, globalno, udružuju snage kako bi prosvjedovale protiv sustava patrijarhalnog ugnjetavanja i iskorištavanja, a to čine na različite načine. Uz pomoć društvenih mreža kao što su Facebook ili Twitter, ali i u obliku izravnih akcija.

Danas vjerojatno najpoznatiji pokret *#MeToo*, za svoj cilj ima pokazati široku rasprostranjenost seksualnog nasilja nad ženama u svim sferama života, dok u isto vrijeme stručnjaci tvrde kako ovaj pokret omogućava ženama da napokon imaju mogućnost definirati što je za njih same uznemiravanje, nasilje ili napad. (Regulska, 2018) Jedan malo manje poznat pokret protiv nasilja nad ženama je pokret pod nazivom *Ni Una Menos* koji se pojavio 2015. godine u Argentini, gdje je svakih 30 sati ubijena jedna žena i to samo zbog svog spola. Ogorčenje da se žene ubijaju samo zato što su žene čini kamen temeljac ovog pokreta i njegovog zahtjeva za uvođenjem termina femicid, kao i zahtjev za zabranu istog. Problem je često u nekažnjivosti počinitelja za ove vrste nasilja, koje država često ne prepoznaje kao kršenje ljudskih prava. Nasilje koje žene svakodnevno doživljavaju mogući je rezultat ne samo kulturnih normi već i lošeg rada institucija te zakonski akti koji to često zanemaruju. (Angelini, 2018 -1)

Postoji dug niz drugih feminističkih pokreta protiv seksualnog zlostavljanja, zalažu se i za druge aspekte poput prava na pobačaj, prestanak nasilja nad ženama itd. te svi oni svojim djelovanjem omogućuju žrtvama nasilja osjećaj zastupanja i borbe za njihova prava u društvu. No ako promotrimo statistiku na ovu temu, možemo primijetiti kako se i dalje diljem svijeta broj žena, koje su pretrpjele neki oblik nasilja, drastično ne smanjuje. Tako je u Hrvatskoj, u usporedbi s 2015. godinom kad je prijavljeno tek 145 kaznenih djela nasilja, 2020. godine prijavljeno 1578 kaznenih djela nasilja u obitelji. (Hina vlada, 2021) Ovim brojkama ne svjedočimo zbog naglog porasta broja nasilja nad ženama, nego zbog veće osviještenosti žena i većeg broja prijavljenih kaznenih djela. Sve ovo prikazuje pomak u smjeru napretka kada govorimo o ovoj temi.

Rad se sastoji od teorijskog dijela koji obuhvaća i ranije provedena istraživanja vezana za nasilje nad ženama u Hrvatskoj, te od empirijskog dijela koji sadrži rezultate istraživanja provedenog u svrhu pisanja ovog rada.

U ovom diplomskom radu fokus stavljamo prvenstveno na istraživanje, pomoću kojega ćemo pokušati utvrditi u kojem se broju koji oblik nasilja i dalje ponavlja te u kojem su postotku žene spremne takvo nasilje i prijaviti. No prije samog istraživanja u teorijskom dijelu bitno je definirati osnovne pojmove nasilja, žrtve, počinitelja kao i prikazati razne oblike nasilja. Povijesna referenca omogućit će nam uvid u temu kroz vrijeme te prikazati povijesni razvoj nasilja nad ženama kao i borbe za prava žena. U jednom dijelu rada bavit ćemo se i uzrocima nasilja kao i posljedicama koje to nasilje ostavlja na žrtvu. Također je bitno spomenuti pravni aspekt, odnosno zakone u Republici Hrvatskoj koji sankcioniraju razne oblike kaznenih djela nasilja nad ženama. Osim svega navedenog promotrit ćemo i statističke podatke koji nam prikazuju učestalost pojedinih oblika nasilja u Hrvatskoj.

2. POVIJESNI KONTEKST

Nasilje nad ženama, bilo ono seksualno, fizički napad, silovanje ili femicid, seže nekoliko tisućljeća u povijest, pojavljujući se još u doba sedentarizacije nomada u malim zajednicama. (Seshasayee, 2019) Nasilje nad ženama ima dugu povijest. Međutim, tek od drugog vala feminističkog pokreta 1970-ih shvaćeno je da to nasilje nije samo posljedica individualnih čimbenika, već je izraz sustava rodne nejednakosti – odnosno moći. Od tada su lokalne, nacionalne i međunarodne organizacije preuzele borbu protiv različitih oblika nasilja nad ženama.

Kroz povijesnu se literaturu najčešće možemo susresti sa zapisima o seksualnim oblicima nasilja nad ženama. Seksualno nasilje, posebno silovanje, bilo je sastavni dio rata i ratnih sukoba tijekom cijele ljudske povijesti (Durham i Gurd, 2005). Seksualno nasilje u ratu možemo promatrati kroz nekoliko različitih oblika. Prije pada Rimskog Carstva, na primjer, u staroj Grčkoj i Egiptu, silovanja tijekom sukoba smatralo se svojevrsnom "nagradom" za pobjednike, a žene su se često smatrale "ratnim plijenom". Iz antičkog doba možemo za primjer dati Hebrejske spise (*Stari zavjet*) koji opisuju silovanje žena pokorenih plemena kao rutinski čin. Neprijatelji su žene često otimali, te ih ili ubijali ili prisilili na udaju za svoje otmičare/silovatelje. To je vjerojatno bilo tipično ponašanje na Bliskom istoku u vrijeme pisanja *Starog zavjeta*. U to se vrijeme silovanje smatralo zločinom protiv oca ili supružnika određene žene, koja se u tom vremenu smatrala njihovim svojevrsnim vlasništvom. (Robinson 2002)

Ako fokus usmjerimo na ratovanja u suvremenijem društvima, možemo primijetiti kako je silovanje korišteno u obliku taktike za širenje terora u mnogim ratovima tijekom povijesti. Silovanje je tako bilo jedno od „oružja“ njemačkih Huna tijekom njihovog marša Belgijom u Prvom svjetskom ratu; grupno silovanje bilo je dio organiziranih nereda za vrijeme Kristalne noći kojom su označili početak nacističkih kampanja protiv Židova. Silovanje je bilo i oblik osvete tijekom ruskog pohoda na Berlin u Drugom svjetskom ratu, korišteno je i kada su Japanci silovali Kineskinje u gradu Nankingu. (Olujčić, 1995, 62) Možemo zaključiti kako suvremeno ratovanje bilježi porast silovanja, koje je za svrhu imalo poslužiti kao taktika ili oružje. Nasilje nad ženama se sukladno tome namjerno koristilo za zastrašivanje i traumatiziranje stanovništva, u tom slučaju su počinitelji bili upravo pripadnici neprijateljske vojske.

Navodi se kako je do posljednjih nekoliko desetljeća većina rodno uvjetovanog nasilja počinjenog tijekom razdoblja oružanih sukoba bila odobravana ili ignorirana. Smatra se kako je ta

šutnja u značajnoj mjeri posljedica duboko ukorijenjenih kulturoloških pretpostavki koje podrazumijevaju neizbježnost nasilja i iskorištavanja žena i djevojčica. Ova vrsta nasilja nad ženama također se može koristiti kao strategija genocida ili etničkog čišćenja, jer bi neprijatelji uz pomoć silovanja žene oplodili 'djetetom neprijatelja' (Ward 2002, 7). Ovo su samo neki primjeri u kojima se kroz povijest navode razni oblici nasilja nad ženama, ali u tim ratovima silovanje nije dobilo široki publicitet kakav je dobio rat u bivšoj Jugoslaviji.

Situacija u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj daje širi sociokulturni kontekst sukoba između različitih grupa muškaraca. Silovanja koja su se dogodila u ovom kontekstu ne samo da su smatrana napadima na žene, ona također ponižavaju muževe, braću, očeve i sinove žrtava jer pokazuju nesposobnost muškaraca da zaštite svoje žene. Ovo poniženje posebno je intenzivno na Balkanu gdje je kompleks časti/sramote vrlo snažan, a nevinost žene se smatrala najvažnijom za čast obitelji i zajednice. U rujnu 1992. vlada BiH objavila je izvješće u kojem se navode dokazi o silovanju najmanje 13.000 žena i djevojaka od strane Srba, od kojih su većina žrtava bile Muslimanke, no pretpostavlja se da je stvarna brojka je bila bliža 50.000. Komisija za ratne zločine u bivšoj Jugoslaviji navela je da je 800 srpskih žena bilo žrtvama silovanja od strane muslimana. Bez obzira na brojke i tko god da su bili počinitelji, široko se slaže da je silovanje bilo sustavni, a ne usputni dio rata. Žene i djevojke bile su seksualno zlostavljane u prisutnosti članova obitelji, zatvarane u logore za silovanje, prisiljavane na seksualno ropstvo, namjerno oplodene i podvrgnute sakaćenju genitalija. (Olujić, 1995)

Kroz povijest su se mijenjali društveno prihvatljivi standardi ponašanja u intimnim odnosima. Ponašanja koja su danas okarakterizirana kao nasilna u intimnim odnosima, nekada su bila legalna i društveno prihvatljiva. To zapravo znači da svako društvo za sebe definira što je nasilje i da je nasilje važna kulturološka kategorija. Patrijarhat je ideologija kojom se vodi svako društvo koje dopušta obiteljsko nasilje nad ženama i djecom. U društvima u kojima muškarci vladaju, a žene i djeca se smatraju vlasništvom, vidimo velike razlike u ljudskim pravima. (Klasnić, 2011)

Osim seksualnog oblika nasilja nad ženama, koje je povijesno uvelike zastupljeno u mnogim literaturama, bitno je naglasiti i razne oblike emocionalnog nasilja nad ženama kroz povijest. Emocionalno nasilje nad ženama i djevojkama uglavnom se podcjenjuje, može se reći i uvelike zanemaruje. Podcjenjivanje emocionalnog nasilja nad ženama i djevojčicama u patrijarhalnim društvima djelomično je uzrokovano time što se žrtve ove vrste zlostavljanja osuđuju. Razlozi za takozvani fenomen *okrivljavanja žrtve* su mnogobrojni. Žene su se često

okrivljavale za gotovo sve što je nekoj osobi, najčešće muškarcu, odgovaralo. Emocionalno je zlostavljanje moglo, zbog toga, biti rezultat kontrole koju su roditelji nametali djeci kako bi osigurali da žene žive u skladu s patrijarhalnim normama. (Rached, Hankir, Zaman, 2021). Prikaz emocionalnog zlostavljanja mogao se očitovati u licemjerju u odnosu na seksualna ponašanja među spolovima. Žensko djevičanstvo se doživljavalo kao sveto. Žena je mogla biti samo u monogamnoj vezi i konzumirati spolni odnos samo u braku. (Carpenter 2002) S druge strane, u jednoj od najzastupljenijih religija svijeta, Islamu, možemo vidjeti primjer emocionalnog zlostavljanja žena. Na primjer, očita su ograničenja žena koja mužu dopuštaju potpunu vlast nad svojom ženom. Ova ograničenja ostavljaju žene nemoćnima, potlačenima i uskraćuju im autonomiju donošenja odluka. (Rached, Hankir, Zaman, 2021). Iako su vjerske prakse podložne raznim tumačenjima, može se primijetiti kako su razni običaji, kako kulturološki tako i vjerski pridonosili rodnoj nejednakosti između muškaraca i žena.

Bitno je naglasiti kako su se kroz povijest pojavili mnogobrojni pokreti, koji su za svoj cilj imali promijeniti okolnosti u kojima su žene živjele. Najveće su se promjene počele događati u 19. stoljeću kada se pojavljuju organizirani ženski pokreti koji su do 1920-ih učvrstili veze među velikim brojem žena, omogućili im djelovanje i pokrenuli pitanja o njihovim pravima. Tako je 1774 godine Abigail Adams, svome mužu Johnu Adamsu poslala pisma u kojem zahtjeva da:

„Ne zaboravite na dame i budite velikodušniji i naklonjeniji prema njima od svojih predaka...

Ne dajte tako neograničenu moć u ruke muževa...Ako se damama ne posveti posebna briga i pažnja, odlučne smo pokrenuti pobunu i nećemo se smatrati vezanim bilo kakvim zakonima u kojima nemamo pravo glasa ili predstavnika."

Ovim riječima Abigail Adams ulazi u povijest kao jedna od prvih zagovornica za prava žena. (Adams, 2010) Nakon toga, 1869. godine, Susan B. Anthony i Elizabeth Cady Stanton osnivaju Nacionalnu udruhu žena za pravo glasa, čiji je cilj bio osigurati ženama pravo glasa. U ujedinjenom Kraljevstvu borba za prava žena u obliku nacionalnog pokreta počela je 1872. godine. Takozvane *sufražetkinje* prosvjedima i raznim djelovanjima obilježile su, kroz povijest, borbu za ženska prava, te su uvelike pridonijele izglasavanju mnogobrojnih amandmana i zakona koji su postepeno uvrštavali žene u dotad za njih zabranjene sfere života. Zahtjev za dobivanje prava glasa usvojen je početkom 20 stoljeća. Žene su dobile pravo glasa, pravo na obrazovanje, imovinu te zaradu i tako utrle put ženama suvremenog doba, koje nastavljaju svoju borbu za emancipaciju i ravnopravnost. (Vidaković, 2011)

3. DEFINIRANJE POJMOVA

Nasilje

Ako se zapitamo što za nas znači nasilje, primijetiti ćemo kako na to pitanje nije lako odgovoriti. Ne postoji jasan odgovor na ovo pitanje, zbog toga pojam nasilja možemo promatrati kao čitav spektar pojmova. Način na koji se nasilje kroz povijest promatralo kao fenomen u kriminologiji i pravu iskrivilo je naše razumijevanje onoga što je zapravo "nasilje". Pravne definicije nasilja, koje su uokvirene kaznenopravnim odredbama, stavljaju naglasak na rezultat nasilnog čina; koliko je teško ozlijeđena žrtva, može li se napadač identificirati, kao i na motiv. Ozbiljnost kaznenog djela ovisi o njegovom učinku i motivaciji počinitelja. Većina nas vjeruje da su to najteže vrste nasilja, u onim slučajevima kada sud ispituje slučaj kaznenog napada. Statistika kriminala, međutim, očito pokazuje da se većina nasilja zadržava izvan kaznenopravnog sustava. (McLaughton, Munie 2001) Iz tog razloga navodimo sljedeće definicije nasilja kao:

1. Ekstremni oblik ponašanja (agresije) koji za cilj ima teške fizičke ozljede (npr. teške ozljede ili smrt). To ponašanje ne mora uzrokovati stvarnu štetu da bi se klasificiralo kao nasilno. Tako se, na primjer, pokušaj smrtonosnog ozljeđivanja nožem, iako neuspjeli, i dalje smatra nasilnim činom. (Allen, Craig A. Anderson, 2017)
2. Svaki oblik ponašanja pojedinca koji s namjerom prijeti ili uzrokuje fizičku, seksualnu ili psihičku štetu drugima ili sebi. (Stanko, 2001)
3. U užem smislu, uporaba sredstava fizičke prisile radi nanošenja štete i prisiljavanja na određeno ponašanje. U širem smislu obuhvaća i upotrebu sredstva psihičke prisile radi nanošenja štete, povrjeđivanja ili zastrašivanja osobe (Hrvatska enciklopedija, 2021)

Iz ovih definicija bitno je primijetiti kako nasilje ne uključuje isključivo one fizičke čimbenike, nego se potrebno fokusirati i na razne oblike psihičkog nasilja koji se kod žrtava često zanemaruju.

Naravno, povijesno gledano, postoje mnogobrojne definicije ovog pojma, koje su se raznim područjima promatranja interpretirale i koristile u odnosu s mnogim drugim relevantnim pojmovima. Za potrebe ovoga rada bilo je bitno napomenuti neke osnovne pretpostavke samog pojma, dok ćemo u idućem poglavlju pobliže objasniti pojam nasilja nad ženama te istaknuti tipologiju istog.

Žrtva

Svake godine milijuni pojedinaca širom svijeta proživljavaju razne oblike fizičkog, psihičkog ili ekonomskog nasilja. Definiranje pojma žrtve privedno može izgledati jednostavno, poziva na izravan činjenični odgovor. U stvarnosti, međutim, pitanja koja se odnose na pojam i identitet žrtava vrlo su problematična, često kontroverzna i općenito zahtijevaju vrlo širok spektar odgovora. Važno je to naglasiti na početku jer će naši stavovi prema žrtvama i načinu na koji se s njima treba postupati vjerojatno biti oblikovani pretpostavkama koje stvaramo o njima, a koje ne moraju uvijek biti dobro utemeljene. Iako nažalost ne postoji opća definicija koja obuhvaća sve što pojam žrtve podrazumijeva, ovdje navodimo nekoliko definicija:

1. Žrtva je osoba koja je pretrpjela tjelesnu ili psihičku štetu, ekonomski gubitak ili značajno narušavanje temeljnih prava djelovanjem ili nemarom koji se protivi nacionalnom kaznenom zakonodavstvu (General Assembly res. 40/34., 1985)
2. Schneider navodi da žrtva može biti pojedinac, organizacija, "poredak" ili pravni sustav države koji je nekom radnjom ugrožen, oštećen ili uništen (Schneider, 1975.)
3. „Žrtva kaznenog djela je fizička osoba koja je pretrpjela fizičke i duševne posljedice, imovinsku štetu ili bitnu povredu temeljnih prava i sloboda koji su izravna posljedica kaznenog djela (*tzv. izravna žrtva*). Žrtvom kaznenog djela smatraju se i bračni i izvanbračni drug, životni partner ili neformalni životni partner te potomak, a ako njih nema, predak, brat i sestra one osobe čija je smrt izravno prouzročena kaznenim djelom te osoba koju je ona na temelju zakona bila dužna uzdržavati (*tzv. neizravna žrtva u slučajevima kada je počinjenje kaznenog djela rezultiralo smrću tzv. izravne žrtve*).“ (Kazneni zakon, Narodne novine br. [125/2011](#), [144/2012](#), [56/2015](#), [61/2015](#), [101/2017](#), [118/2018](#), [126/2019](#), [84/2021](#) čl. 87. st. 25)

Počinitelj

Počinitelji su vrlo dugo bili u središtu istraživanja, kada je riječ o kaznenopravnim postupcima. Tek se kasnije fokus prebacuje na zaštitu i prava žrtvi. Kao i kod drugih pojmova, definiranje pojma počinitelja teško je usmjeriti samo na jedan koncept ili shvaćanje istoga. Kroz povijest kulturološke i društvene promjene prouzročile su različita shvaćanja nasilja, kao i promjene u definiranju pojma počinitelja. I ovdje navodimo samo neke definicije:

1. Osoba koja namjerno koristi nasilno i/ili uvredljivo ponašanje kako bi kontrolirala drugu osobu, bez obzira na to jesu li optuženi, kazneno gonjeni, osuđeni ili ništa od navedenog. (Council of Europe, 2017)

2. Osoba koja je sama ili uz pomoć druge osobe počinila kazneno djelo (Horvatić, Ž., ur. Cvitanović, L., Novoselec, 2002.)

Usredotočujući se na počinitelje, potrebno je napraviti niz pojašnjenja. Možda je najvažnija razlika između počinitelja (uglavnom ograničena na one koji su osuđeni unutar kaznenopravnog sustava) i općenito počinitelja (koji mogu, ali ne moraju imati kontakt s kaznenopravnim sustavom). Također treba uzeti u obzir razlike između počinitelja koji su sami priznali, navodnih počinitelja, počinitelja osuđenih u kaznenopravnom sustavu i navodnih počinitelja optuženih, ali koji nisu i osuđenih. Implicitno se u terminologiji nalaze različite interpretacije događaja i iskustava. Također se mogu prepoznati daljnje razlike između optuženih, osuđenih i priznatih počinitelja, te između otkrivenih i neotkrivenih počinitelja. (Hearn, Andersson i Cowburn, 2007)

4. NASILJE NAD ŽENAMA

U ovom dijelu rada prelazimo na oblik nasilja koji se nalazi u našem fokusu istraživanja, a to je nasilje nad ženama. Već smo ranije objasnili značenje samog pojma nasilja te uvidjeli da nasilje može pretpostavljati fizičku, seksualnu ili psihičku štetu koju je određeni počinitelj nanio drugoj osobi. Zato se ovdje okrećemo situacijama u kojima su žrtve ovih nasilja upravo žene. Povijesno smo već ustanovili da je s raznim promjenama kroz povijesti dolazilo i do raznih shvaćanja ovog problema, tako se u jednom dijelu povijesti smatralo kako niti fizička niti seksualna šteta nanese na ženu nije osuđujući oblik nasilja. Također, dugo je vremena bilo potrebno za uvrštavanje psihološkog nasilja nad ženama u kažnjive postupke. Tako i danas imamo razne definicije koje su, u svoj sadržaj, pokušale obuhvatiti sve navedeno:

1. Nasilje nad ženama definira se kao svaki čin „rodno uvjetovanog nasilja koji rezultira ili bi mogao rezultirati fizičkom, seksualnom ili psihičkom ozljedom ili patnjom žena, uključujući prijetnje radnjama poput prisile ili proizvoljnog lišavanja slobode, bilo da se događa u javnom ili privatnom životu.” (United Nations General Assembly, 1993)
2. Nasilje nad ženama uključuje fizičko, seksualno, psihološko/emocionalno i ekonomsko nasilje koje se događa u obitelji i općoj zajednici ili nasilje koje počini ili odobri država. Nasilje nad ženama uključuje obiteljsko nasilje, brakove s djecom, prisilnu trudnoću, zločine iz "časti", sakaćenje ženskih genitalija, femicid, seksualno i drugo nasilje počinjeno od strane nekoga tko nije intimni partner (također se naziva nepartnersko nasilje), seksualno uznemiravanje (na radnom mjestu, drugim ustanovama i u javnim

prostorima), trgovanje ženama i nasilje u konfliktnim situacijama. (United Nations, 2015)

Svi navedeni oblici nasilja nad ženama dugoročno ostavljaju posljedice, koje za žene predstavljaju oblik tereta u svakodnevnom životu. Jednom kada žene iskuse nasilje ono može utjecati na njih na bezbroj načina koje je vrlo često teško kvantificirati. Ozljede i zdravstveni problemi česti su posljedica fizičkog i seksualnog nasilja, ali psihičke i emocionalne rane ponekad su dublje i dugotrajnije. Nadalje ćemo se pobliže upoznati sa svim oblicima nasilja nad ženama te njihovim primjerima u svakodnevnom životu, ovo je također bitno jer ćemo u istraživačkom dijelu ovog rada sudionicama postavljati pitanja o njihovom iskustvu sa svakim pojedinim oblikom nasilja.

4.1. Oblici nasilja nad ženama

Razne oblike nasilja nad ženama možemo vidjeti u svim zemljama u različitim stupnjevima intenziteta. Velik broj čimbenika može povećati rizik od nasilja nad ženama i djevojčicama. Neki od čimbenika koje svakodnevno možemo vidjeti su svjedočenje ili doživljavanje nasilja u djetinjstvu, niska razina obrazovanja, ograničene ekonomske mogućnosti, stavovi koji toleriraju nasilje, ograničene zakonodavne okvire za prevenciju i odgovor na nasilje i mnoge druge. Svi ovi primjeri mogu se razvrstati u četiri osnovna oblika: psihičko, fizičko, ekonomsko i seksualno nasilje.

4.1.1. Psihičko nasilje

Psihičko nasilje, koje još nazivamo i ono emocionalno, podrazumijeva niz ponašanja koja obuhvaćaju djela emocionalnog zlostavljanja i kontrolirajućeg ponašanja. Oni često dolaze u kombinaciji s fizičkim i seksualnim nasiljem od strane intimnih partnera i sami ulaze u domenu nasilja. Primjeri ponašanja koja spadaju u definiciju psihičkog nasilja uključuju:

1. Emocionalno zlostavljanje - vrijeđanje ili tjeranje da se žena osjeća loše u svojoj koži, omalovažavanje ili ponižavanje pred drugima, namjerno plašenje ili zastrašivanje, prijetnje da će povrijediti nju ili druge do kojih joj je stalo.
2. Kontrolu ponašanja - izolacija žene sprječavanjem viđanja s obitelji ili prijateljima, nadziranje njezinih kretanja i društvenih interakcija, ignoriranje ili ravnodušno postupanje s njom, ljutnja ako razgovara s drugim muškarcima, neopravdane optužbe za nevjeru, kontroliranje njezina pristupa zdravstvenoj skrbi, obrazovanju ili tržištu rada. (United Nations, 2015)

Ovakav oblik nasilja vrlo često sa sobom ne povlači nikakve sankcije od strane institucije, neposrednih promatrača ili nadležnih službi. Iz tog razloga žene vrlo često ovakav oblik nasilja ne prijavljuju, prešućuju i tako ostaju nezabilježeni. Psihičko je nasilje, u hrvatskom zakonu, prepoznato kao oblik obiteljskog nasilja prema Članku 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji NN 137/09:

„Nasilje u obitelji je svaki oblik tjelesnog, psihičkog, spolnog ili ekonomskog nasilja, a osobito:

... - psihičko nasilje, odnosno primjena psihičke prisile koja je prouzročila osjećaj straha, ugroženosti, uznemirenosti ili povrede dostojanstva, verbalno nasilje, verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima ili na drugi način grubo verbalno uznemiravanje, uhođenje ili uznemiravanje preko svih sredstava za komuniciranje ili preko elektroničkih i tiskanih medija ili na drugi način ili komuniciranja s trećim osobama, protupravna izolacija ili ugrožavanje slobode kretanja (u daljnjem tekstu: uhođenje i uznemiravanje)...” (Hrvatski sabor, 2009)

Prema podacima koje navodi Europska komisija, 43% žena u 28 zemalja Europske unije doživjelo je neki oblik psihičkog nasilja od strane svog partnera. (Europska komisija, 2022)

4.1.2. Fizičko nasilje

Fizičkim nasiljem smatramo niz radnji koje su usmjerene na tjelesno ozljeđivanje žrtve i uključuje (iako nije ograničeno na) guranje, hvatanje, zavrtnanje ruke, čupanje za kosu, šamaranje, šutanje, ugriz ili udaranje šakom ili predmetom, pokušaj davljenja ili gušenja, namjerno paljenje ili opekotine ili napad nekom vrstom oružja, pištolja ili noža. (United Nations, 2015)

Ovaj oblik nasilja može rezultirati raznim vrstama ozljeda, psihičkim i tjelesnim problemima te mnogobrojnim zdravstvenim posljedicama za ženu. Fizičko je nasilje, u hrvatskom zakonu, prepoznato kao oblik obiteljskog nasilja prema Članku 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji NN 137/09:

„Nasilje u obitelji je svaki oblik tjelesnog, psihičkog, spolnog ili ekonomskog nasilja, a osobito:

– tjelesno nasilje, odnosno primjena fizičke sile bez obzira je li nastupila tjelesna ozljeda ili nije...” (Hrvatski sabor, 2009)

Fizičko se nasilje, za razliku od onog psihičkog, može puno lakše pokazati te se iz tog razloga puno češće i prijavljuje te ozbiljnije shvaća i od strane društva te zakonodavnih vlasti.

Prema podacima Europske komisije, unutar država članica Europske unije, 31 % žena doživjelo je jedan ili više slučajeva fizičkog nasilja od svoje 15. godine. (Europska komisija, 2022)

4.1.3. Seksualno nasilje

Seksualno nasilje nad ženama definiramo kao bilo koja vrsta štetnog ili neželjenog seksualnog ponašanja, a to se ponašanje nekome nameće. Uključuje slučajeve poput nasilnog seksualnog kontakta, prisilno upuštanje u seksualne radnje, pokušaj ili izvršenje spolnih radnji sa ženom bez njezina pristanka, spolno uznemiravanje, verbalno zlostavljanje i prijetnje seksualne prirode, neželjeno dodirivanje i incest. (United Nations, 2015)

Seksualno je nasilje, u hrvatskom zakonu, prepoznato kao oblik obiteljskog nasilja prema Članku 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji NN 137/09:

“Nasilje u obitelji je svaki oblik tjelesnog, psihičkog, spolnog ili ekonomskog nasilja, a osobito:

.....– spolno nasilje, odnosno spolno uznemiravanje.....” (Hrvatski sabor, 2009)

Bitno je napomenuti i pojam seksualnog uznemiravanja, koji slovi za jedno od najčešćih oblika seksualnog nasilja. Ovaj se oblik seksualnog nasilja također najčešće tolerira i dugo nije postojalo zakonskih sankcija za ovaj oblika nasilja. Ovaj oblik nasilja podrazumijeva da osoba fizički ili verbalno biva dovedena u neugodan položaj koji je nerijetko ponižavajući te kod žrtve izaziva sram. Razni primjeri ovog oblika seksualnog nasilja nad ženama su nepoželjna pažnja, nuđenje naknade za seksualne usluge, neželjeni pozivi i poruke, seksualni komentari, dugo gledanje u osobu, aludiranje na seksualne radnje, narušavanje osobnog prostora i mnogi drugi.

Silovanje s druge strane predstavlja najteži oblik seksualnog nasilja nad ženama. Iako su se kroz povijest definicije silovanja mijenjale, danas se često susrećemo s definicijom koja silovanje objašnjava kao svaku neželjenu seksualnu penetraciju (vaginalna, analna ili oralna) ili kontakt s genitalijama koji je rezultat prisile ili prijetnje fizičkom prisilom (bez pristanka) ili kada osoba nije u stanju dati svoj pristanak. (Williams i Walfield, 2016)

No nasilje nad ženama manifestira se i u mnogim drugim oblicima seksualnog nasilja, a to mogu biti brakovi iz prisile, prisilna sterilizacija i pobačaji, sakaćenja genitalnog područja, korektivna silovanja, seksualna ubojstva, ubojstva iz časti i dr.

Prema podacima Europske komisije, unutar država članica Europske unije procjenjuje se da je jedna od 20 žena (5%) bila silovana od svoje 15. godine. (Europska komisija, 2022)

4.1.4. Ekonomsko nasilje

Ekonomsko nasilje može se shvatiti kao pojavu u kojoj zlostavljač ima potpunu kontrolu nad žrtvinim novcem i drugim ekonomskim resursima ili aktivnostima. Ekonomsko nasilje nad ženama događa se kada muškarac zlostavljač zadrži kontrolu nad obiteljskim financijama, odlučujući bez obzira na ženu kako će se novac potrošiti ili uštedjeti, čime se žene smanjuju potpuna ovisnost o novcu za zadovoljenje osobnih potreba. Ekonomsko nasilje također može uključivati uskraćivanje ili ograničavanje sredstava potrebnih za potrepštine kao što su hrana i odjeća, uzimanje novca koje je žena zaradila, uskraćivanje neovisnog pristupa novcu, isključivanje žena iz donošenja financijskih odluka i oštećenje njihove imovine. Također uključuje pojave kao što su muškarčevo odbijanje kod financijskih doprinosa, uskraćivanje hrane i osnovnih potreba, sprječavanje žena da započnu ili završe obrazovanje ili da dobiju neformalno ili formalno zaposlenje, te kontroliranje pristupa zdravstvenoj skrbi i resursima. (Fawole, 2008)

Ekonomsko je nasilje, u hrvatskom zakonu, prepoznato kao oblik obiteljskog nasilja prema Članku 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji NN 137/09:

“Nasilje u obitelji je svaki oblik tjelesnog, psihičkog, spolnog ili ekonomskog nasilja, a osobito:

....- ekonomsko nasilje pod kojim se podrazumijeva oštećenje ili uništenje osobne i zajedničke imovine ili zabrana ili onemogućavanje korištenja osobne i zajedničke imovine ili pokušaj da se to učini te oduzimanje prava ili zabrana raspolaganja osobnim prihodima ili imovinom stečenom osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja ili rada, prisiljavanje na ekonomsku ovisnost, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i skrb o djeci ili drugim uzdržavanim članovima zajedničkog kućanstva.“ (Hrvatski sabor, 2009)

Bitno je promotriti i situacije u kojima zaposleni muškarci ispunjavaju svoju tradicionalnu ulogu „hranitelja“ obitelji. Dijeleći kućni budžet, njihove žene postaju financijski ovisne o njima. Na taj su način žene izložene naklonosti svog vrlo često nasilnog partnera. Ovaj oblik nasilja često se može naći među žrtvama migrantskog podrijetla i u društvenim strukturama koje proizlaze iz

autoritarnog porijekla. Ekonomsko nasilje također se očituje u činjenici da nasilni partneri znaju kako spriječiti potrebu svojih žena za ekonomskom ili financijskom neovisnošću.

5. UZROCI NASILJA NAD ŽENAMA

Razlozi koji utječu na pojavu nasilja nad ženama zaista su mnogobrojni, a u ovom poglavlju spomenuti ćemo razloge s kojima se najviše susrećemo kada je o ovoj temi riječ. Nasilje se ne koristi isključivo za postizanje vlastitih interesa, ono se može koristiti protiv partnera ili drugih iz različitih razloga, na primjer zbog nedostatka sposobnosti za kontrolu agresije ili upravljanja frustracijama. Takav gubitak kontrole često rezultira nasilnim napadima različitih intenziteta. Počinitelji nisu u stanju zadržati samokontrolu. Razlozi za to mogu biti, između ostalog, niska primanja, nisko obrazovanje, skućeni životni uvjeti ili nezaposlenost. Nasilje je također potaknuto i problemima na poslu i u obitelji, na primjer to mogu biti neželjene trudnoće, konzumiranje alkohola i droga ili razvodi i rastave.

U raznim istraživanjima velik broj žrtava smatralo je da je temeljni uzrok nasilja nad ženama nizak status žena u zajednici te da su žene smatrane robom. Osim toga ranije su nepismenost i ekonomska ovisnost o muškarcima bili glavni uzroci nasilja. Od žena se očekivalo da nemaju prava sudjelovanja u donošenju odluka, da ulaze rano u brak, pridržavaju se tradicionalnih uvjerenja, vrijednosti, norme koje su bile duboko ukorijenjene u oblik ponašanja koji je za rezultat imao visoke stope nasilja nad ženama.

Navedimo ostale uzroke koji pridonose nasilju nad ženama; nezaposlenost, izvanbračna veza muža, kockanje, preferencija sinova u obitelji, osjećaj nadmoći muškaraca, međukastni brakovi, muškarčev nedostatak dogovora s drugim članovima obitelji, poligamijom, seksualno nezadovoljstvo, doprinijeli su nasilju nad ženama (Khatr i Pandey, 2013)

Jedan od bitnih čimbenika koje ne smijemo zaboraviti napomenuti su i odgoj te obrazovanje počinitelja. Ako je počinitelj u svom djetinjstvu odrastao u okolini u kojem je nasilje nad ženama bila ustaljena pojava, značajna je vjerojatnost da će počinitelj ovu vrstu usvojenih obrazaca ponavljati i svojoj budućnosti.

6. ODNOS ŽRTVE I POČINITELJA

Još jedan od bitnih čimbenika prilikom određivanja oblika nasilja nad ženama je i odnos žrtve i počinitelja, odnosno prikazati na koji način su žrtva i počinitelj povezani. Jedna vrlo uvriježena zabluda je da su počinitelji nekog oblika nasilja nad ženama (pogotovo seksualnog oblika) uglavnom osobe koje žrtve ne poznaju. No rezultati istraživanja povezanih sa seksualnim oblicima nasilja nad ženama pokazuju da je većina počinitelja bila nepoznata žrtvi (55,3%), ali je preostalih 44,7% na neki način poznavalo svog napadača. No važno je uzeti u obzir kako se ovo istraživanje baziralo na seksualnim oblicima nasilja te su ovi podaci uključivali samo prijavljene slučajeve. (Swart i dr., 2000)

Počinitelj nasilja nad ženama može biti povezan sa žrtvom na jedan od sljedećih načina:

- Stranac
- Poznanik
- Prijatelj
- Intimni partner
- Bivši partner
- Susjed
- Obiteljski prijatelj
- Radni kolega
- Nadređena osoba
- Bračni partner
- Rođak
- Član uže obitelji i dr.

U mnogi literaturama možemo pronaći podatke u kojima se navodi kako su žene najčešće žrtve nasilja od strane svojih intimnih ili bračnih partnera. Tako jedan od najčešćih oblika nasilja nad ženama, a to je nasilje u obitelji, podrazumijeva nasilje koje se događa u kući ili unutar obitelji ili veze. Ovaj oblik nalaže vrlo blizak odnos između žrtve i počinitelja. Intimni partner ili bračni partner emocionalno zlostavlja i zanemaruje, te seksualno i/ili fizički zlostavlja žrtvu. Iako obiteljsko nasilje može uključivati i žene i muškarce kao počinitelje ili žrtve, ovdje je fokus na nasilju nad ženama. (UNICEF, 1999)

7. POSLJEDICE NASILJA

Poražavajuća je činjenica da samo mali broj žena koje su doživjele nasilje potraži neku vrstu pomoći. Udio žena koje su tražile pomoć od obitelji, prijatelja ili institucija bilježi niske postotke. Među ženama koje nasilje i prijave, većina je problem povjerala obitelji i prijateljima, a ne policiji i zdravstvenim službama. Jedan od razloga zašto žene oklijevaju policiji prijaviti nasilje

mogao bi biti niska zastupljenost žena u policiji. Ipak, čak i kada žene traže pomoć, često se suočavaju s ogromnim preprekama. To uključuje: nedostatak razumijevanja od strane djelatnika policije ili nedostatak pristupa njihovim uslugama zbog jezičnih, kulturnih, fizičkih ili financijskih ograničenja; strah od osuđivanja od strane počinitelja, kao i članova obitelji i zajednice. Često se žene susreću i sa sramom ili nelagodnom, strahom od gubitka prava na skrbništvo nad djecom, strahom od ponovnog proživljavanja iskustva na sudu, strah od nemoći policije te željom da određeni slučajevi nasilja ne izađu u javnost. (United Nations, 2015.)

Posljedice nasilja nad ženama možemo podijeliti u četiri skupine, mentalno zdravlje, tjelesno zdravlje, reproduktivno zdravlje i smrtni ishodi (Slika 1)

Mentalno zdravlje	Depresija
	Anksioznost
	Nisko samopoštovanje
	Seksualna disfunkcija
	Poremećaji prehrane i spavanja
	Opsesivno-kompulzivni poremećaj
	Posttraumatski stresni poremećaj
Tjelesno zdravlje	Smrt
	Djelomični ili trajni invaliditet
	Ozljede
	Glavobolje
	Astma
	Sindrom iritabilnog crijeva
	Zlouporaba alkohola ili droga
	Destruktivno ponašanje za zdravlje (pušenje, nezaštićeni seks)
Reproduktivno zdravlje	Neželjena trudnoća
	Ginekološki problemi
	Spolno prenosive bolesti
	Pobačaj
	Upalna bolest zdjelice
	Kronična bol u zdjelici
	Smrtnost majki
Smrtni ishodi	Samoubojstvo
	AIDS

	Ilegalni pobačaj
	Komplikacije u trudnoći

Slika 1. Prikaz posljedica nasilja nad ženama prema skupinama (WHO, 2012)

Slika prikazuje neke primjere posljedica nasilja nad ženama, osim svih navedenih mogu se vidjeti i primjeri u kojima se žene počinju povlačiti u sebe te prestaju biti zainteresirane za svakodnevnu komunikaciju s ljudima oko sebe. Jedan od najbitnijih posljedica nasilja nad ženama su svakako posljedice koje sa sobom podrazumijevaju smrtne ishode. Do ovih posljedica naravno može doći na razne načine, od smrti uzrokovane fizičkim oblicima nasilja do smrti uzrokovane bolestima kao što su HIV/AIDS. No dugotrajne mentalne posljedice kao što su depresija i anksioznost mogu dovesti do samoubojstava, koji mogu biti i spriječeni ako žrtve nasilja dobiju pravodobnu i stručnu pomoć nakon doživljenog nasilja. Nažalost najčešće tek posljedice sa smrtnim ishodima potiču javnost da preuzmu inicijativu kad je ova tema u pitanju.

8. NASILJE NAD ŽENAMA U HRVATSKOJ

Republika Hrvatska je u posljednjih nekoliko godina ojačala temeljne institucionalne mehanizme i unijela ključne nove zakonske izmjene kako bi pridonijela sprječavanju rodne diskriminacije i unaprjeđenja politike jednakih mogućnosti. Redovito se prate učinci ovih provedbi i postojećih antidiskriminacijskih zakona kako bi se potrebne izmjene i dopune lakše provodile kada budu predložene i usvojene. Usvojena su dva nova organska zakona iz područja ljudskih prava, kao i strateški planovi za borbu protiv rodne diskriminacije i drugih oblika diskriminacije; novi Zakon o ravnopravnosti spolova i Zakon o suzbijanju diskriminacije. (UNICEF, 2011) Iako je to slučaj sada, tijekom povijesti Republika Hrvatska nije u velikoj mjeri vodila računa o neravnopravnosti žena, što je rezultiralo vrlo niskim interesom javnosti za ovaj problem. No o zakonskim ćemo regulativama detaljnije raspraviti u sljedećem poglavlju, dok će ovo poglavlje sadržavati izvješća o broju slučajeva nasilja nad ženama u Hrvatskoj.

Tako je 2014. godine Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) objavila izvješće najobuhvatnijeg istraživanja dotad, koje se provelo na razini EU-a, o različitim iskustvima žena koje su proživjele neki oblik nasilja. U istraživanju je sudjelovalo 420000 žena unutar država članica Europske unije. Ženama su postavljena razna pitanja koja su se bazirala na njihovim iskustvima seksualnog, tjelesnog i psihičkog oblika nasilja. Osim toga postavljena su pitanja

poput, iskustva s uhođenjem, seksualnim uznemiravanjima, nasilju u djetinjstvu te nasilju od strane intimnog partnera. Rezultati izvješća pokazali su sljedeće:

- 13 žena je doživjelo oblik tjelesnog i/ili seksualnog nasilja od strane sadašnjeg i/ili bivšeg partnera, njih također 13 od strane osobe koja im nije partner te njih 21 od strane bilo kojeg partnera i/ili osobe koja nije partner
- 17 ispitanica navodi kako je u razdoblju od 12 mjeseci prije provođenja istraživanja doživjelo jedan od oblika sljedećih oblika seksualnog nasilja: neželjeno dodirivanje, grljenje ili ljubljenje, komentari ili šale seksualnog sadržaja, neprimjereni pozivi na spoj, nametljiva pitanja o vašem privatnom životu, nametljivi komentari o vašem tjelesnom izgledu, neprimjereno buljenje ili zurenje, netko vam je slao ili pokazivao fotografije sa seksualno eksplicitnim sadržajem, fotografije ili darove zbog kojih ste bili uvrijeđeni, netko vam je nepristojno izložio svoju golotinju, netko vas je natjerao na gledanje pornografskog materijala protiv vaše želje, neželjena e-pošta ili SMS-poruke sa seksualno eksplicitnim sadržajem, neprimjereni pokušaji zblizavanja koji su vas uvrijedili na društvenim mrežama poput Facebooka ili internetskim sobama za čavrljanje.
- 28 žena navodi kako je u djetinjstvu prije svoje 15. godine proživjelo tjelesni oblik nasilja, 2 seksualni oblik nasilja, 5 psihički oblik nasilja
- Između 40 i 49% žena u Hrvatskoj izjasnilo se kako je pretrpjelo psihičko nasilje od strane partnera od 15. godine svog života (FRA, 2014)

Osim ovog istraživanja bitno je i provjeriti podatke MUPa koji nam prikazuju broj prijavljenih slučajeva nasilja nad ženama u Hrvatskoj. Tako iz statističkog pregleda za 2020 godinu možemo iščitati sljedeće podatke:

- 15 žene su u 2020 godini bile žrtve ubojstva, njih 5 je preživjelo pokušaj ubojstva, dok je 21 žena postalo žrtvom teškog ubojstva
- 794 žene prijavilo je tjelesne ozljede, dok je njih 142 prijavilo teške tjelesne ozljede
- 139 žena prijavilo je neisplatu plaće, a 3 i zlostavljanje na radu
- 65 žena prijavilo je kazneno djelo protupravnog oduzimanja slobode, a njih 3463 iskusilo je neki oblik prijetnje
- Kada govorimo o spolnom nasilju, 179 žena prijavilo je slučaj silovanja, a njih 57 slučajeve spolnog uznemiravanja

- 1330 žena bile su žrtve obiteljskog nasilja
- 212 žrtava spolne zlouporabe bila su ženska djeca mlađa od 15 godina (MUP RH, 2021)

Usporedimo ove podatke s najnovijim podacima iz 2021 godine:

- 21 žena su u 2021 godini bile žrtve ubojstva, 14 je preživjelo pokušaj ubojstva, dok je 15 žena žrtava teškog ubojstva
- 897 žene prijavilo je tjelesne ozljede, dok je njih 133 prijavilo teške tjelesne ozljede
- 132 žena prijavilo je neisplatu plaće, a njih 8 i zlostavljanje na radu
- 67 žena prijavilo je kazneno djelo protupravnog oduzimanja slobode, a njih 3616 iskusilo je neki oblik prijetnje
- Kada govorimo o spolnom nasilju, 209 žena prijavile su slučaj silovanja, a njih 85 slučajeve spolnog uznemiravanja
- 1430 žena bile su žrtve obiteljskog nasilja
- 335 žrtava spolne zlouporabe bila su ženska djeca mlađa od 15 godina (MUP RH, 2022)

Prema navedenim pregledima možemo ustanoviti porast broja prijavljenih slučajeva nasilja nad ženama u Hrvatskoj. Na taj trend porasta prijavljenih slučajeva nasilja nad ženama mogu utjecati razni čimbenici, no nažalost ne postoje istraživanja koja bi utvrdila točan utjecaj pojedinog čimbenika te u kojoj mjeri su oni povezani. Čimbenici koji na ovaj trend porasta mogu utjecati su bolja informiranost žena o raznim oblicima nasilja čije su žrtve, medijska popraćenost ove teme u javnosti, vrijeme izolacije provedeno tijekom pandemije (povećan broj nasilja od strane intimnih partnera (UN WOMEN, 2021), gubitak posla za vrijeme pandemije i mnogi drugi.

Sveukupni nedostatak radova, a posebice istraživanja na temu nasilja nad ženama u Hrvatskoj, onemogućuje daljnji uvid u stanje na ovu temu. Iako primjećujemo trend rasta u prijavama slučajeva u Hrvatskoj, izvori navode kako se u svijetu i dalje smatra da manje od 11% žena prijavi bilo koji oblik nasilja policiji, dok samo 49% njih potraži pomoć od bliske osobe ili obitelji (UN WOMEN, 2021). Iako je teško odrediti u kojem su postotku žene prijavile nasilje u Hrvatskoj, prema postotcima u svijetu možemo svakako zaključiti da je broj prijavi i dalje vrlo nizak. Iz tog razloga, u istraživačkom djelu ovoga rada, pokušat ćemo i na određenom uzorku žena u Hrvatskoj prikazati u kojem postotku žene prijavljuju koji oblika nasilja (fizički, psihički, seksualni, ekonomski) u Hrvatskoj.

9. ZAKONSKA REGULATIVA U HRVATSKOJ

U Hrvatskoj postoje razni propisi koji zakonski reguliraju problem nasilja na ženama, u zakonu obuhvaćenom pod nazivom nasilje u obitelji. Nasilje u obitelji prvi je put regulirano i definirano zakonom iz 2003 godine, Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji. Novi Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji donesen je 2009. Ostali propisi koji se odnose na problem nasilja u obitelji su:

- Kazneni zakon
- Ustav Republike Hrvatske
- Zakon o kaznenom postupku
- Obiteljski zakon
- Zakon o suzbijanju diskriminacije i drugi

Kazneni zakon u članku 179.a definira kazneno djelo Nasilje u obitelji i propisuje:

„Tko teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod članova obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj ili stanje dugotrajne patnje, a time nije počinjeno teže kazneno djelo kaznit će se kaznom zatvora od jedne do tri godine.

Kazneni zakon dodatno propisuje zaštitu bliskih osoba od nasilja pa su tako kao kvalifikatorni oblici kaznenih djela propisane kažnjive radnje na štetu bliske osobe u kaznenim djelima: ubojstvo (čl.110.), teško ubojstvo (čl. 111.), usmrćenje (čl.112.), sakaćenje ženskih spolnih organa (čl. 116. st.3), tjelesna ozljeda (čl. 117. st.2), teška tjelesna ozljeda (čl. 118.st. 2), osobito teška tjelesna ozljeda (čl. 119. st.2), teška tjelesna ozljeda s posljedicom smrt (čl. 120.), teška tjelesna ozljeda iz nehaja (čl. 121.), prisila (čl. 138. st. 2), prijetnja (čl. 139. st. 4), nametljivo ponašanje (čl. 140. st. 2), spolni odnošaj bez pristanka (čl. 152.), silovanje (čl. 153), i spolno uznemiravanje (čl. 156.).“ (MUP, 2022)

Također, Kazneni zakon u Člancima 153. – 157. Kaznenih djela protiv spolne slobode navodi:

Članak 153. Silovanje

“(1)Tko s drugom osobom bez njezinog pristanka izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju ili navede drugu osobu da bez svog pristanka s trećom osobom izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju ili da bez svog pristanka nad samom sobom izvrši sa spolnim odnošajem izjednačenu spolnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

(2) Tko djelo iz članka stavka 1. ovoga Zakona počini uporabom sile ili prijetnje da će izravno napasti na život ili tijelo silovane ili druge osobe, kaznit će se kaznom zatvora od tri do deset godina.

Članak 154. Teška kaznena djela protiv spolne slobode

(1) Kaznom zatvora od tri do deset godina kaznit će se tko djelo iz članka 153. stavka 1. ovoga Zakona :

1. Bliskoj osobi
2. Prema žrtvi posebno ranjivoj zbog njezine dobi, bolesti ovisnosti, trudnoće, invaliditeta, teške tjelesne ili duševne smetnje,
3. Na osobito okrutan ili ponižavajući način,
4. Iz mržnje
5. Zajedno s jednim ili više počinitelja, pri čemu je prema istoj osobi izvršeno više spolnih odnošaja ili s njim izjednačenih spolnih radnji
6. Uz uporabu oružja ili opasnog oruđa,
7. Na način da je silovana osoba ostala teško tjelesno ozlijeđena ili ostala trudna..“

Članak 155. Bludne radnje

(1) Tko pod uvjetima iz članka 153. ovoga Zakona kad nije počinjen ni pokušaj tog kaznenog djela, počini bludnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

Članak 156. Spolno uznemiravanje

Tko spolno uznemirava drugu osobu kojoj je nadređen ili koja se prema njemu nalazi u odnosu zavisnosti ili koja je posebno ranjiva zbog dobi, bolesti, invaliditeta, ovisnosti, trudnoće, teške tjelesne ili duševne smetnje, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.

Članak 157. Prostitucija

(1) Tko radi zarade ili druge koristi drugu osobu namamljuje, vrbuje ili potiče na pružanje spolnih usluga ili organizira ili omogućiti drugoj osobi pružanje spolnih usluga, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko drugu osobu radi zarade silom ili prijetnjom, obmanom, prijevarom, zlouporabom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa ovisnosti, prisili ili navede na pružanje spolnih usluga, ili tko koristi spolne usluge takve osobe uz naplatu, a znao je ili je morao i mogao znati za navedene okolnosti, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.” (Kazneni zakon, Narodne novine br. 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, 84/2021 čl. 153. st.1 i 2, čl 154 st. 1, 155. st.1, 156. st.1, 157. st. 1 i 2)

Zakonom o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela obavezuje na sljedeće:

„Naknada troškova zdravstvene zaštite

Članak 10.

(1) Neposredna žrtva ima pravo na naknadu troškova zdravstvene zaštite u visini vrijednosti zdravstvenog standarda utvrđenog propisima obveznoga zdravstvenog osiguranja u Republici Hrvatskoj.

Članak 11.

Neposredna žrtva ima pravo na naknadu za izgubljenju zaradu, koje se priznaje u jednokratnom iznosu od najviše 35.000,00 kuna.

Članak 12.

(4) Naknada iz stavka 2. ovoga članka priznaje se u iznosu od najviše 70.000,00 kuna ukupno za sve posredne žrtve iz stavka 1. ovoga članka.

Naknada za pogrebne troškove

Članak 13.

Pravo na naknadu uobičajenih pogrebnih troškova, u iznosu od najviše 5.000,00 kuna, ima osoba koja ih je platila. Okolnosti koje utječu na visinu naknade“ (Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela, Narodne novine br. 80/08, 27/11, čl 10 st 1., čl 11, čl 12. St 4., čl 13)

Obiteljski zakon u članku 3. navodi:

„(1) Žena i muškarac imaju međusobno jednaka prava i dužnosti u svim obiteljsko-pravnim odnosima, a posebno u odnosu na roditeljsku skrb.

(2) U partnerskim odnosima zabranjena je diskriminacija prema spolu i nasilje prema partneru.

Načelo solidarnosti, uzajamnoga poštovanja i pomaganja svih članova obitelji“

(Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/15, 98/19, 47/20, 49/23 čl 3 st. 1 i 2)

Navedeni zakoni prikazuju razne sankcije za određene oblike nasilja nad ženama, također prikazuju prava žena na psihološku i novčanu pomoć na koje su im dostupne kao žrtvama istih. Kazne za navedene oblike nasilja mogu se kretati između 1 i 10 godina zatvora za oblike nasilja kao što su seksualno i fizičko naselje. No važno je napomenuti kako se u više navrata navodio problem premalih kazni za nasilja nad ženama te vrlo često ranije puštanje počinitelja iz zatvora.

10. CILJEVI ISTRAŽIVANJA, ISTRAŽIVAČKA PITANJA I HIPOTEZE

Nakon detaljnog pregleda već ranije provedenih istraživanja, rezultata te općih zakonskih regulativa koje se odnose na pojavu nasilja nad ženama, bitno je odrediti cilj istraživanja u ovom radu. Cilj je ovog istraživanja prikupiti podatke koji u određenoj mjeri prikazuju u kojem broju se nasilje nad ženama pojavljuje danas, u kojem obliku i od strane koga.

Osim toga želimo prikazati broj žena koje počinjeno nasilje prijavljuju pravnim službama te njihovu informiranost o svojim pravima i različitim oblicima nasilja kojima mogu postati žrtve.

Kako bismo dobili odgovore na navedene ciljeve potrebno je provesti empirijsko istraživanje pomoću kojeg bismo mogli razumjeti u kojem se razmjeru nasilje nad ženama događa u Hrvatskoj. Pri tome su postavljene sljedeće hipoteze koje se testiraju u navedenom istraživanju:

H1: Manje od jedne trećine žena prijavi bilo koji oblik nasilja policiji

H2: Slučajevi nasilja nad ženama najčešće se događaju od strane bivših intimnih partnera

H3: Najveći broj žena doživi neki oblik seksualnog nasilja

H4: Više od polovine žena koje iskuse nasilje od strane partnera i dalje ustaju u vezi s tom osobom.

H5: Udio žena koje smatraju kako nisu dobro informirane o svojim pravima i različitim oblicima nasilja je viši od 50%

11. METODOLOGIJA

11.1. Način prikupljanja podataka i uzorak

Šundalić i Pavić navode kako je, „metodologija disciplina u kojoj se procjenjuje na osnovi kojih se kriterija u konkretnim situacijama znanstvene spoznaje upotrebljavaju određene metode i tehnike te jesu li ti kriteriji opravdani” (Šundalić i Pavić, 2021: 52) u ovom istraživanju, kako bismo dobili odgovore na istraživačka pitanja te potvrdili ili opovrgnuli ranije navedene hipoteze, koristili smo kvantitativne metode. “Kvantitativna istraživanja su ona koja pružaju brojčani opis istraživane pojave, redovito putem statističke analize bi sažimanja izvornih podataka” navodi Milas (Milas, 2009: 47).

U ovom istraživanju kao metodu prikupljanja podataka upotrijebili smo online anketu. Šundalić i Pavić navode kako se, “Anketna istraživanja odnose na postavljanje određenog broja pitanja unaprijed ispitanicima pomoću anketnog upitnika. Pri tome je važno naglasiti da se pitanja moraju postavljati na standardiziran način, odnosno moraju imati uvijek istu formulaciju i ponuđene opcije, pri čemu se dodatna pojašnjenja mogu u pravilu dati samo onda kada to zatraži sâm ispitanik, a pojašnjenje također mora biti standardizirano i unaprijed određeno.” (Šundalić i Pavić, 2021: 93) Sama činjenica da smo za metodu uzeli anketni upitnik, koji nam omogućava brže i lakše prikupljanje podataka objavljivanjem na razne online platforme, podrazumijeva i odabir određenog tipa uzorka. Naime, u ovom je istraživanju upotrijebljen prigodni uzorak, koji se odnosi na uzorak ljudi koji su nam dostupni, ili drugim riječima ispitanici koji su u trenutku istraživanja pristali na ispunjavanje ankete te bili u mogućnosti ispuniti istu. Milas navodi, “Ako nam je dio osnovnog skupa zbog određenih razloga pristupačniji odnosno dostupniji za istraživanje, nazivamo ga prigodni uzorak”

Poveznica za anketu podijeljene su na različite online platforme te smo uz pomoć njih prikupili uzorak ukupne veličine od 269 sudionica, odnosno žena na području Republike Hrvatske. Kako je ranije napomenuto, zbog njihove dostupnosti i volje za sudjelovanjem u istraživanju kao

osnovnog elementa koji je odlučivao o ulasku u uzorak, njega smo odredili kao uzorak prigodnoga tipa.

Anketni upitnik objavljen je na portalima i društvenim mrežama na kojima se mogla primijetiti veća aktivnost žena, kao i veći broj članica raznih grupa na društvenim mrežama.

11.2. Anketni upitnik

Anketni upitnik sastojao se od 22 pitanja, pitanja su bila zatvorenog tipa, a upitnik je bio dostupan u online obliku (v. Sliku 1). Prvih pet pitanja obuhvaćalo je opće podatke ispitanika, poput dobi, stručne spreme, zanimanja, vrste zanimanja i izvan(bračnog) statusa. U drugom setu pitanja obuhvatili smo iskustva žena po pitanju nasilja od strane bliskih osoba kao i onih nepoznatih te koju su vrstu nasilja iskusili u nekom određenom obliku. Na samom kraju ankete nalaze se pitanja o mogućim posljedicama s kojima su se žene morale nositi kao i pitanja o tome jesu li ista nasilja prijavile i samoj policiji ili bliskim osobama. Osim toga bilo je važno priupitati sudionice smatraju li da su dovoljno informirane o svojim pravima i raznim oblicima nasilja kojih su žrtve ili mogu njima postati te od strane koga smatraju da bi trebale biti informirane o svojim pravima i oblicima nasilja.

Na samom početku poslanih anketa ispitanicama je objašnjeno kako je anketa u potpunosti anonimna te kako će se podaci prikupljeni u njoj koristiti isključivo u svrhu pisanja ovog diplomskog rada. Također je naglašeno kako je anketa namijenjena isključivo ženama iz Republike Hrvatske kako bi se izbjegli odgovori žena iz drugih država.

Prikupljeni rezultati obrađeni su u programu za statističku obradu podataka SPSS, u kojem smo se koristili izračunom frekvencija odgovora

Slika 2. Primjer upotrijebljene online ankete

Dob *

18-28 godina
 29-38 godina
 39-48 godina
 49-58 godina
 59-68 godina
 69-78 godina
 više od 78 godina

Vaša stručna sprema *

Niža stručna sprema
 Srednja stručna sprema
 Viša stručna sprema
 Visoka stručna sprema
 Doktor znanosti

Zanimanje *

Zaposlena
 Nezaposlena
 U mirovini
 Studentica
 Ostalo

Jeste li ikada doživjeli neki oblik nasilja (psihičko, fizičko, seksualno, ekonomsko) * od strane nepoznate osobe? (moguće je više odgovora)

Ne

Da, psihičko nasilje (npr: verbalni napadi, vrijeđanje, osvajanje, nazivanje pogrdnim imenima, uhođenje, uznemiravanje preko svih sredstava za komunikaciju, protuipravna izolacija, ugrožavanje slobodne kretanja, neopravdane optužbe za nevjernu, ponižavanje pred drugima, zastaživanje i dr..)

Da, fizičko nasilje (npr: guranje, hvatanje, čupanje kose, šamaranje, šutranje, ugriz, gušenje, udaranje dijelom tijela ili predmetom, napad nekom vrstom oružja/nožem)

Da, seksualno nasilje (npr: seksualni kontakt, prisilno upuštanje u seksualne radnje, pokušaj ili izvršenje spolnih radnji bez ženina pristanka, spolno uznemiravanje, seksualno zlostavljanje, prijetnje seksualne prirode, neželjeno dodirivanje, silovanje, ruđenje naknade za seksualne usluge, prisilni pobačaji, prisilna sterilizacija i dr.)

Da, ekonomsko nasilje (npr: neisplata plaće, oštećenje ženine imovine, onemogućavanje korištenja osobne ili zajedničke imovine, prisiljavanje na ekonomsku ovisnost o drugoj osobi, sprječavanje od strane partnera/institucije/obitelji da žena dobije posao ili započne obrazovanje i dr.)

Jeste li nakon proživljenog nasilja od strane intimnog partnera i dalje ostali u vezi/braku s tom osobom

Da
 Ne
 Nisam iskusila nasilje od strane intimnog partnera

Ako ste i dalje ostali u vezi s tom osobom navedite razlog zašto : (Moguće je više odgovora)

Ispričao se i obećao da se neće ponoviti
 Nisam imala gdje drugdje otići

Jeste li prijavili bilo koji oblik nasilja? *

Da
 Ne
 Nisam doživjela niti jedan oblik nasilja

Kome ste prijavili nasilje? *

Policiji
 Članu obitelji
 Partneru
 Zdravstvenim službama
 Udrugama za pomoć žrtvama nasilja
 Nisam prijavila
 Nisam doživjela niti jedan oblik nasilja

Koje ste posljedice imali nakon što ste bili žrtva nasilja? (Moguće je više odgovora)

Anksioznost
 Depresija
 Seksualna disfunkcija
 Poremećaj prehrane i spavanja
 PTSP
 Djelomični ili trajni invaliditet
 Ozljeđe
 Glavobolje

12. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

12.1. Pregled rezultata

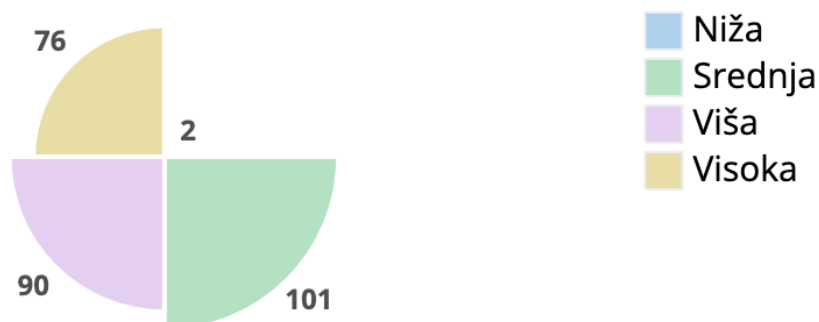
Na samom početku pregleda rezultata navodimo dob ispitanica, tako možemo vidjeti kako je ispitanica u dobi između 18 i 28 godina najviše i to njih 229 (85,1%), najmanji broj sudionica ima između 59 i 68 godina, njih samo 3 (1,1%). (v. Tablica 1)

Tablica 1. Deskriptivni prikaz dobi sudionica

DOB					
GODINE	18-28	29-38	39-48	49-58	59-68
N	229	24	8	5	3
Postotak	85,1%	8,9%	3 %	1,9 %	1,1%

Nadalje, rezultati pokazuju kako je trenutna stručna sprema najviše ispitanica ona srednja, njih 101 (37,5%), potom viša sa rezultatom od 90 (33,5%). Najmanji broj ispitanica pripada skupini s nizom stručnom spremom, njih samo dvije (0,7%). (v. Grafikon 1)

Grafikon 1. Grafički prikaz stručne sprema sudionica

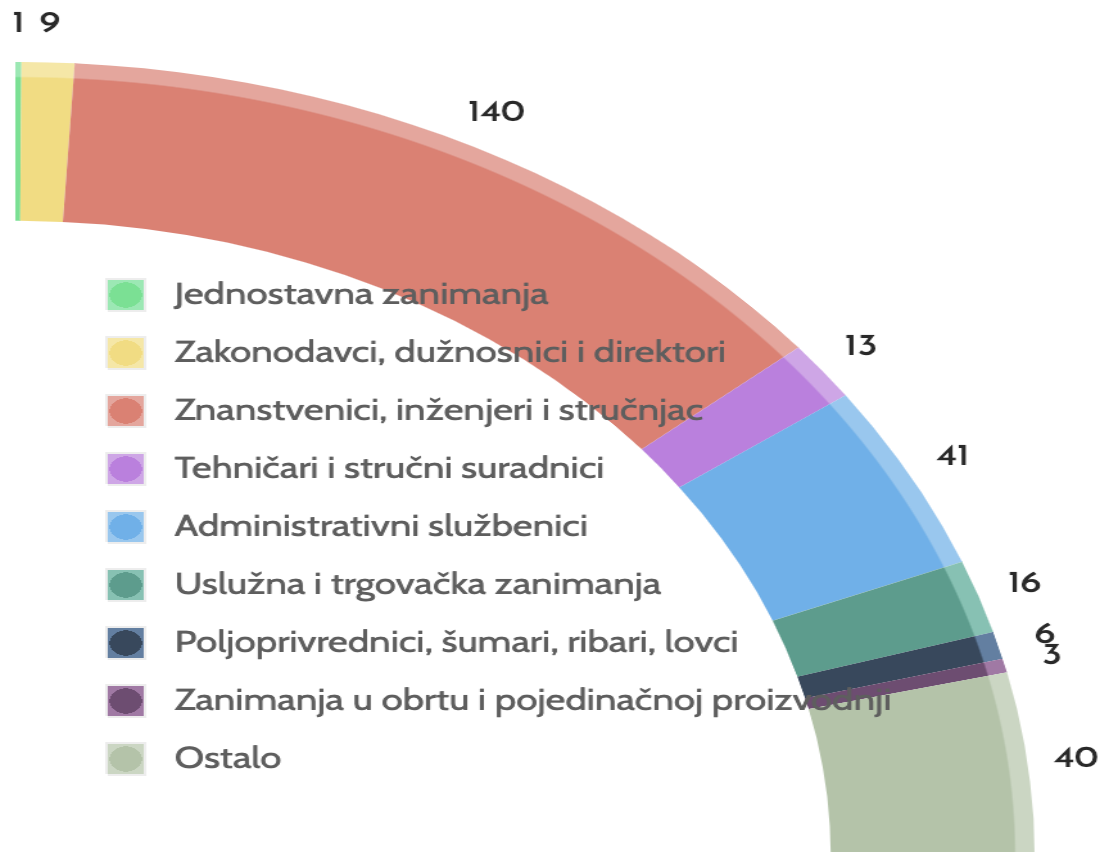
U sljedećem pitanju htjeli smo utvrditi trenutno zanimanje svake sudionice istraživanja te smo dobili rezultate u kojima vidimo da je najveći broj studentica njih 203 (75,5%), zatim zaposlenih 59 (18,6%) te je najmanji broj nezaposlenih, njih 12 (4,5%). (v. Tablica 2)

Tablica 2. Deskriptivni prikaz zanimanja sudionica

ZANIMANJE				
	Nezaposlena	Zaposlena	Studentica	Ostalo
N	12	50	203	4
Postotak	4,5%	18,6%	75,5%	1,5%

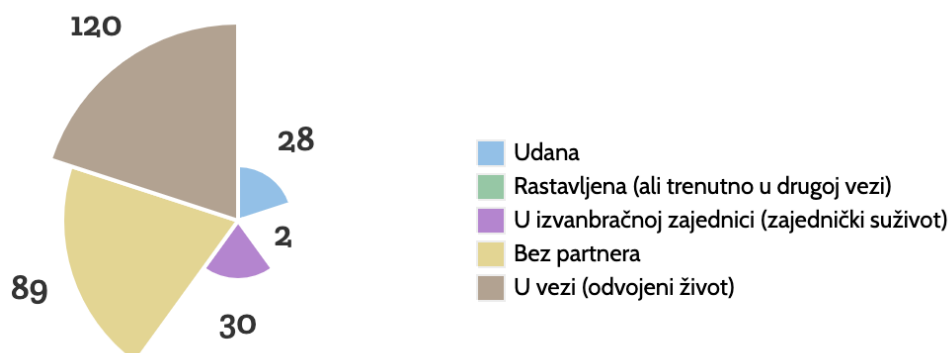
Kako bi se nadovezali na prethodno pitanje, provjerimo vrstu zanimanja kojom se sudionice bave te ako su studentice za koju se vrstu zanimanja obrazuju. Najveći broj sudionica, njih 140 (52%) je navelo kako pripadaju kategoriji znanstvenika, inženjera i stručnjaka, dok njih 41 (15,2%) pripada u kategoriju Administrativnih službenika. Najmanji broj sudionica pripada kategoriji jednostavnih zanimanja, samo jedna osoba (0,37%), kao i zanimanjima u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji, njih 3 (1,12%) (v. Grafikon 2)

Grafikon 2. Grafički prikaz vrste zanimanja sudionica

U zadnjem pitanju iz ove skupine općih pitanja o sudionicama zanimao nas je izvan-bračni status sudionica. Tako je od 269 sudionica najviše onih koje u vezi ali žive odvojeno od svojih partnera, njih 120 (44,6%). Zatim, sudionica koje su bez partnera imamo 89 (33,1%), njih slijede sudionice koje žive u izvanbračnoj zajednici, 30 (11,2%) te njih 28 (10,4%) koje su udane. Najmanji broj sudionica se izjavio kako su rastavljene ali su trenutno u drugoj vezi, njih samo 2 (0,7%). (v. Grafikon 3)

Grafikon 3. Grafički prikaz izvan-bračnog statusa sudionica

U sljedećem setu pitanja postavili smo pitanja pomoću kojih smo htjeli prikazati počinitelje nasilja nad ženama, odnosno od strane koga su žene iskusile određeni oblik nasilja i u kojoj mjeri. U ovih šest pitanja sudionice su mogle odgovoriti jesu li doživjele nasilje od trenutnog i/ili bivšeg partnera, člana obitelji (a da to nije intimni partner), kolege/nadređene osobe na poslu, prijatelja ili nepoznate osobe. Ukoliko je odgovor bio potvrđan sudionice su mogle odabrati koju vrstu nasilja su proživjele, jednu ili više njih:

- Psihičko nasilje (npr: verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima, uhođenje, uznemiravanje preko svih sredstava za komunikaciju, protupravna izolacija, ugrožavanje slobodne kretanja, neopravdane optužbe za nevjeru, ponižavanje pred drugima, zastrašivanje i dr...)
- Fizičko nasilje (npr: guranje, hvatanje, čupanje kose, šamaranje, šutanje, ugriz, gušenje, udaranje dijelom tijela ili predmetom, napad nekom vrstom oružja/nožem i dr.)
- Seksualno nasilje (npr: seksualni kontakt, prisilno upuštanje u seksualne radnje, pokušaj ili izvršenje spolnih radnji bez ženina pristanka, spolno uznemiravanje, seksualno zlostavljanje, prijetnje seksualne prirode, neželjeno

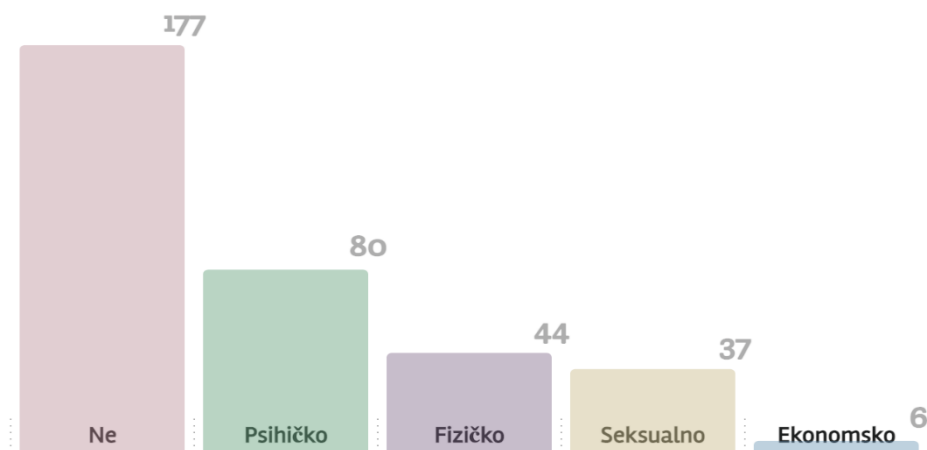
dodirivanje, silovanje, nuđenje naknade za seksualne usluge, prisilni pobačaji, prisilna sterilizacija i dr)

- Ekonomsko nasilje (npr: neisplata plaće, oštećenje ženine imovine, onemogućavanje korištenja osobne ili zajedničke imovine, prisiljavanje na ekonomsku ovisnost o drugoj osobi, sprječavanje od strane partnera/institucije/obitelji da žena dobije posao ili započne obrazovanje i dr.)

Kako bi sudionicama približili šta sve može uključivati pojedini oblik nasilja, u zagrade stavljamo različite primjere pojedinog oblika nasilja. Na taj način pokušavamo izbjeći negativne odgovore ukoliko sudionice nisu upoznate s činjenicama šta sve može predstavljati nasilje nad ženama. O ovoj temi ćemo raspraviti i u nastavku ovog rada.

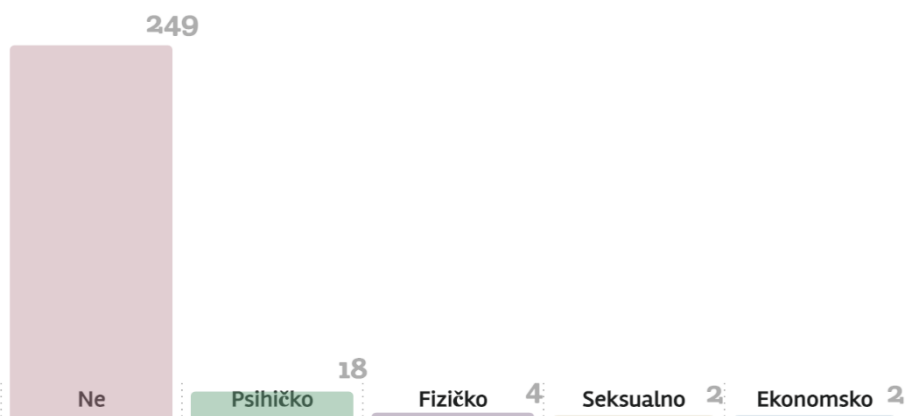
U prvom od navedenih šest pitanja sudionice navode kako su od strane bivšeg partnera doživjele najviše psihičko nasilje i to njih 80, njih 44 je doživjelo neki oblik fizičkog nasilja, dok je njih 37 doživjelo neki oblik seksualnog nasilja. Najmanji broj žena navodi kako je doživjelo neki oblik ekonomskog nasilja, njih 6. (v. Grafikon 4)

Grafikon 4. Grafički prikaz nasilja počinjenih od strane bivšeg partner

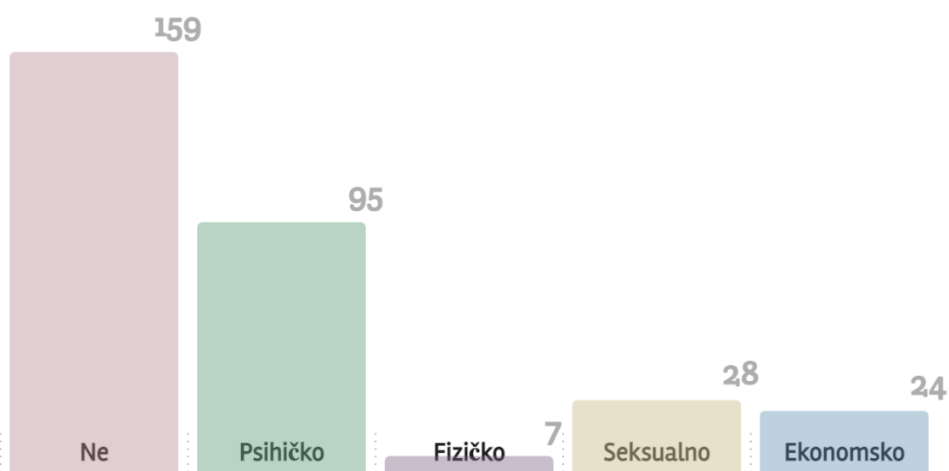
U drugom od navedenih šest pitanja sudionice navode kako su od strane trenutnog partnera doživjele najviše psihičko nasilje i to njih 18, njih 4 je doživjelo neki oblik fizičkog nasilja, dok je njih 2 doživjelo neki oblik seksualnog nasilja te neki oblik ekonomskog nasilja, također 2. Zanimljivo je primijetiti kako je čak 249 sudionica od njih 269 izjavilo kako nisu doživjele niti jedna oblik nasilja od strane trenutnog partnera. (v. Grafikon 5)

Grafikon 5. Grafički prikaz nasilja počinjenih od strane trenutnog partnera

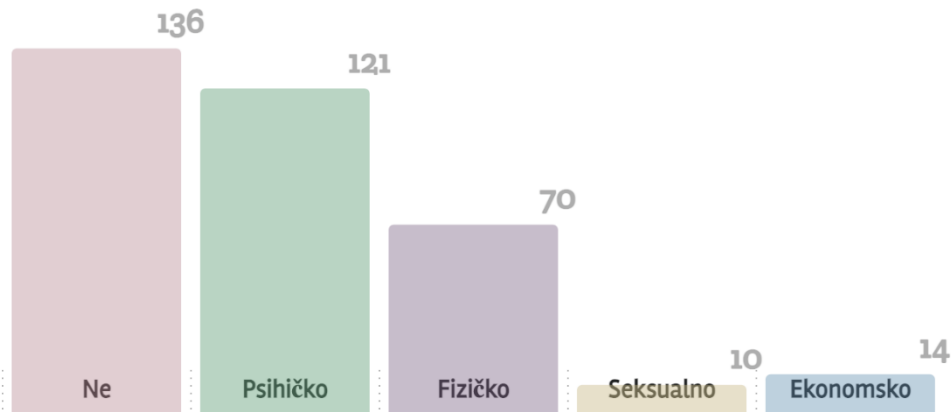
U trećem od navedenih šest pitanja sudionice navode kako su od strane kolege/nadređene osobe na poslu doživjele najviše psihičko nasilje i to njih 95, njih 24 je doživjelo neki oblik ekonomskog nasilja, dok je njih 28 doživjelo neki oblik seksualnog nasilja. Najmanji broj žena navodi kako je doživjelo neki oblik fizičkog nasilja, njih 7. (v. Grafikon 6)

Grafikon 6. Grafički prikaz nasilja počinjenih od strane kolege/nadređene osobe

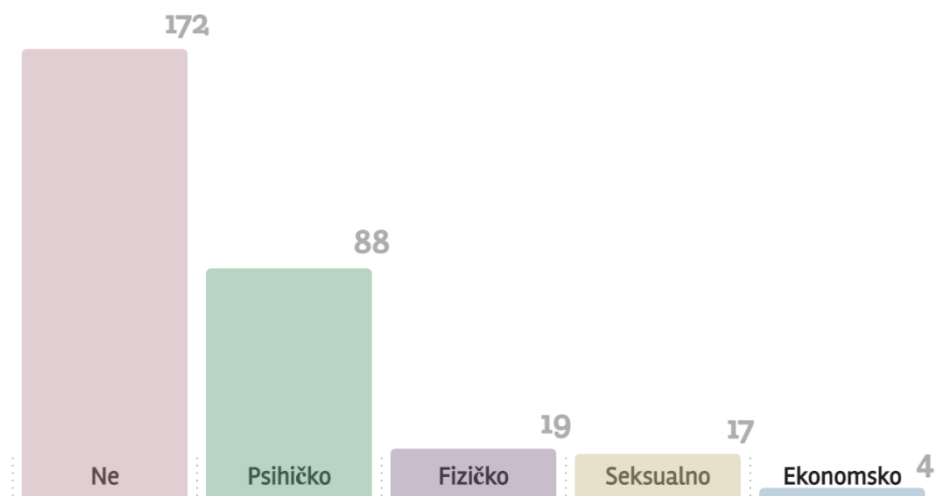
U četvrtom od navedenih šest pitanja sudionice navode kako su od strane člana obitelji (da to nije intimni partner) doživjele najviše psihičko nasilje i to njih 121, njih 70 je doživjelo neki oblik fizičkog nasilja, dok je njih 14 doživjelo neki oblik ekonomskog nasilja. Seksualno nasilje je doživjelo njih 10. (v. Grafikon 7)

Grafikon 7. Grafički prikaz nasilja počinjenih od strane člana obitelji (da to nije intimni partner)

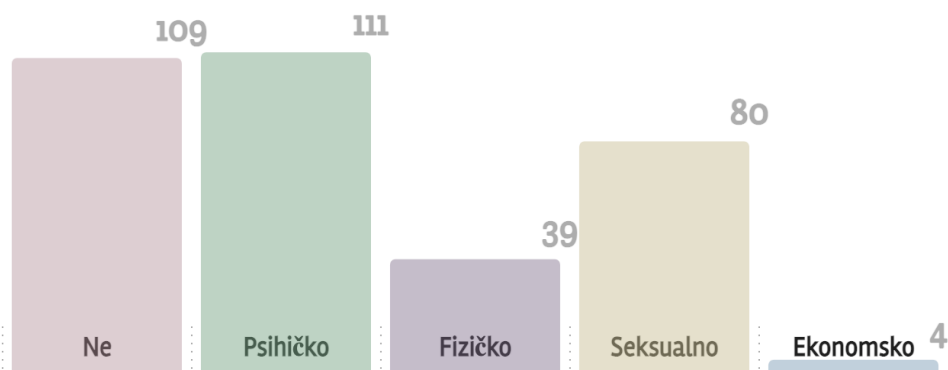
U petom od navedenih šest pitanja sudionice navode kako su od strane prijatelja doživjele najviše psihičko nasilje i to njih 88, njih 19 je doživjelo neki oblik fizičkog nasilja, dok je njih 17 doživjelo neki oblik seksualnog nasilja. Najmanji broj sudionica je doživjelo nekih oblik ekonomskog nasilja od strane prijatelja. (v. Grafikon 8)

Grafikon 8. Grafički prikaz nasilja počinjenih od strane prijatelja

U zadnjem od navedenih šest pitanja sudionice navode kako su od strane nepoznate osobe doživjele najviše psihičko nasilje i to njih 111, njih 80 je doživjelo neki oblik seksualnog nasilja, dok je njih 39 doživjelo neki oblik fizičkog nasilja. Najmanji broj žena navodi kako je doživjelo neki oblik ekonomskog nasilja, njih 4. (v. Grafikon 9)

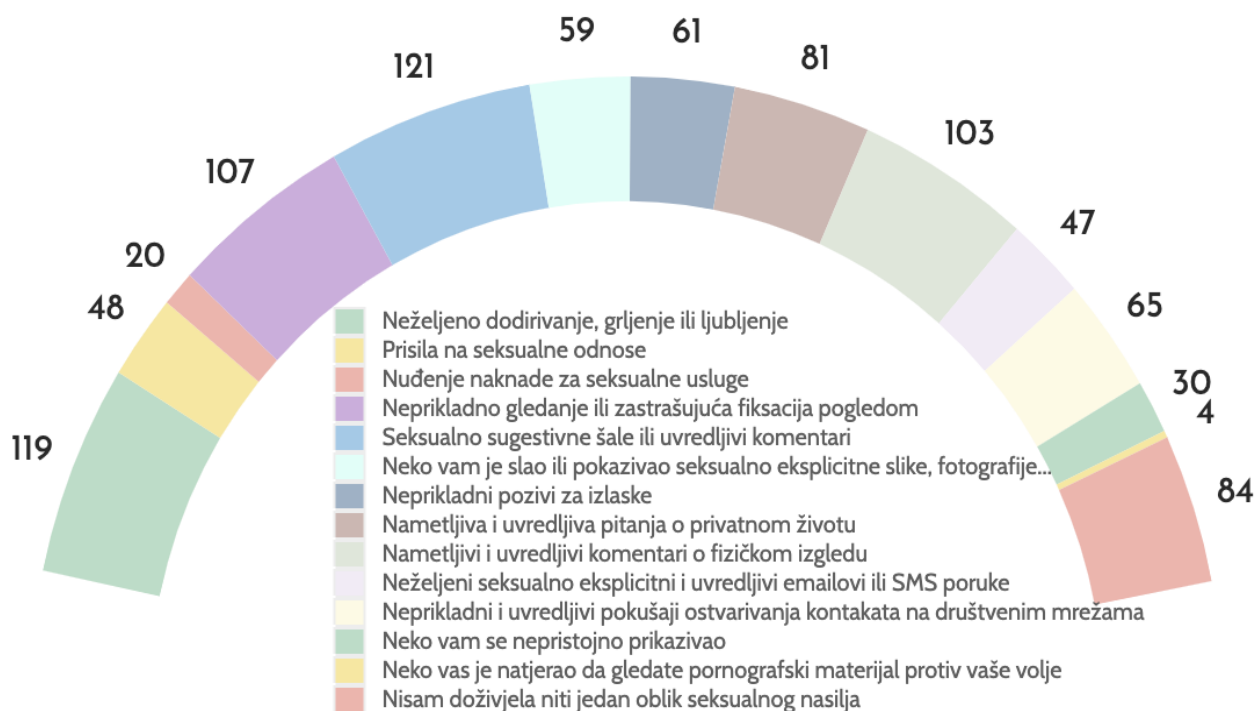
Grafikon 9. Grafički prikaz nasilja počinjenih od strane nepoznate osobe

Nakon sto smo ispitali od strane koga su sudionice najviše iskusile nasilje, u sljedećem setu pitanja zanimalo nas je na koji su način žene doživjele određeni oblik nasilja. Sudionice su i ovdje imale mogućnost odabira više odgovora, jer nam je bilo bitno da sudionice navedu u kojem su broju iskusile određeni oblik seksualnog, fizičkog, psihičkog te ekonomskog nasilja. Osim ponuđenih odgovora sudionice su mogle i kod odgovora “Ostalo” napisati neki slučaj nasilja koji nije bio ponuđen.

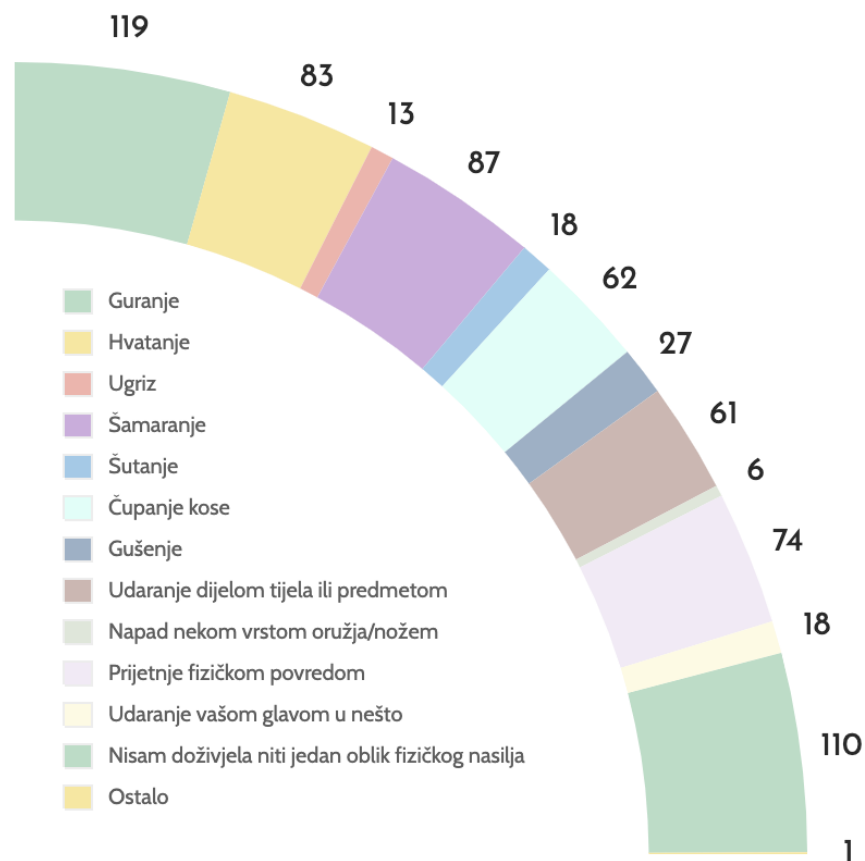
Najprije smo ispitali koje su vrste seksualnog nasilja sudionice iskusile. Tako je najviše sudionica, njih 121, odgovorilo da su doživjele seksualno sugestivne šale ili uvredljive komentari, a odmah iza toga njih 119 navodi neželjeno dodirivanje, grljenje ili ljubljenje. 107 sudionica navodi kako su doživjele neprikladno gledanje ili zastrašujuću fiksaciju pogledom, a njih 103 nametljive i uvredljive komentare o fizičkom izgledu. Čak 48 sudionica ovog istraživanja bilo je prisiljeno na seksualne odnose. Najmanji broj sudionica navodi kako je bilo prisiljeno gledati pornografski materijal, njih 4. Bitno je također napomenuti kako 84 sudionice nije bilo izloženo niti jednom obliku seksualnog nasilja. (v. Grafikon 10)

Grafikon 10. Grafički prikaz seksualnih oblika nasilja

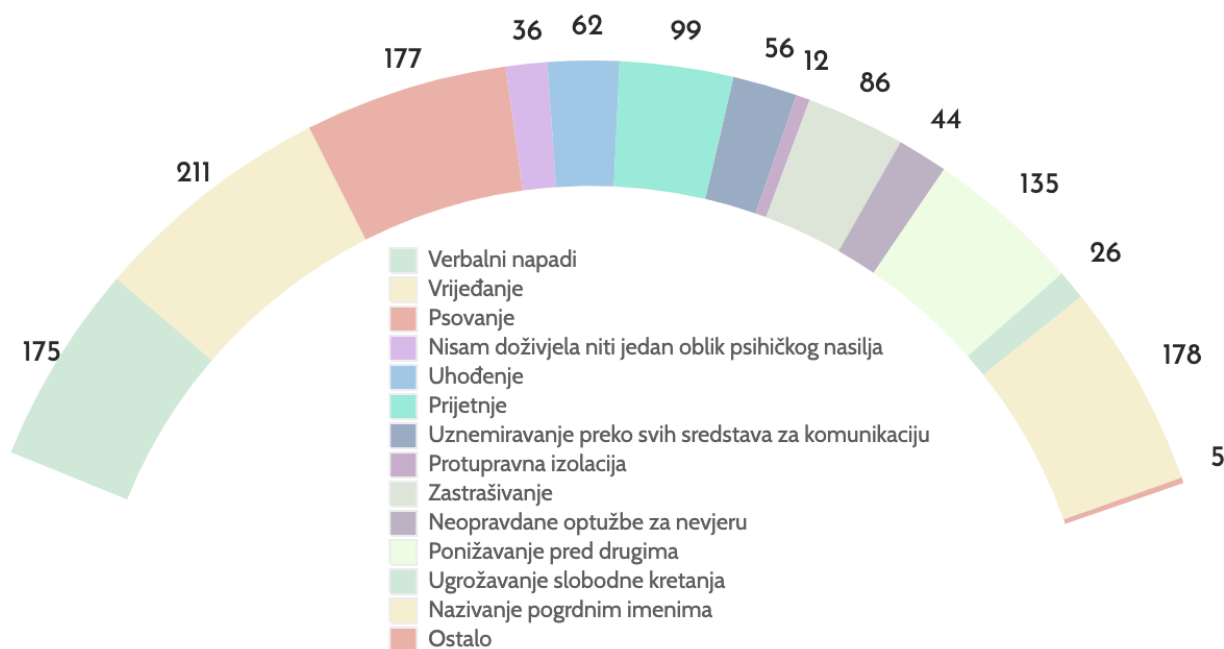
Nakon što smo utvrdili rezultate za seksualne oblike nasilja, u sljedećem pitanju dobivamo rezultate za fizičke oblike nasilja. Tako iz rezultata iščitavamo da je 119 sudionica iskusiло guranje, potom njih 87 šamaranje te su 83 sudionice iskusiile hvatanje. Nakon toga, 62 žene doživjele su čupanje kose, dok je njih 61 iskusiло udaranje nekim dijelom tijela ili predmetom. Šest sudionica je doživjelo napad nekom vrstom oružja/nožem te je njih 18 udaranje glavama o nešto, kao i gušenje. Pod odgovorom ostalo jedna je osoba odgovorila kako je iskusiila pljuvanje, štipanje te trganje odjeće. Od 269 sudionica 110 je odgovorilo kako nikad nije iskusiло niti jedan oblik fizičkog nasilja. (v. Grafikon 11)

Grafikon 11. Grafički prikaz fizičkih oblika nasilja

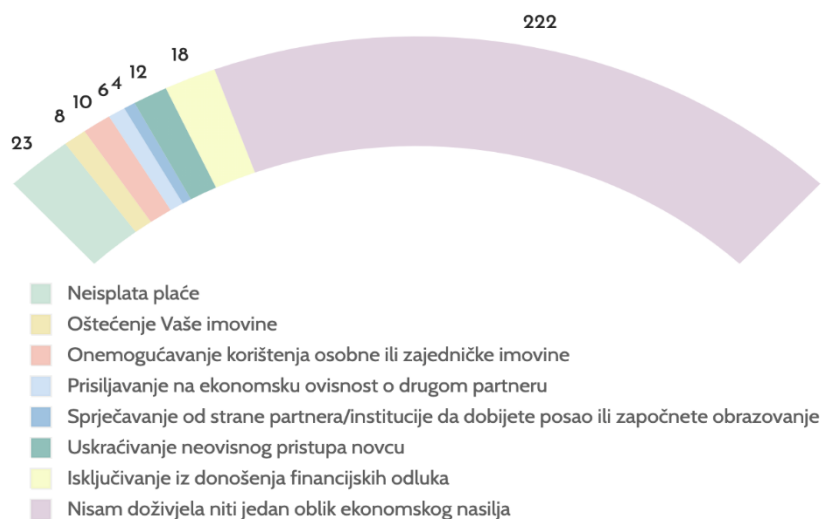
Kod psihičkih oblika nasilja, najveći broj sudionica odgovorilo je kako su doživjele vrijeđanje, njih čak 211 od 269. Potom 178 sudionica izjavljuje kako je nazivano pogrđnim imenima, kao i 177 sudionica koje su doživjele psovanje te verbalne napade, njih 175. 135 žena izjavljuje kako je bilo ponižavano pred drugima, dok je 99 sudionica navelo kako im se prijetilo. Najmanji broj sudionica odgovora kako je doživjelo protupravnu izolaciju. I ovdje imamo 5 dogovora pod ostalo, gdje sudionice navode kako su iskusile manipulaciju, vršnjačko nasilje preko društvenih mreža te konstantno laganje unutar kojeg bi kasnije partner optužio partnericu da je ona kriva za sve - *gaslighting*. Samo 36 žena odgovara kako nikad nije doživjelo niti jedan oblik psihičkog nasilja. (v. Grafikon 12)

Grafikon 12. Grafički prikaz psihičkih oblika nasilja

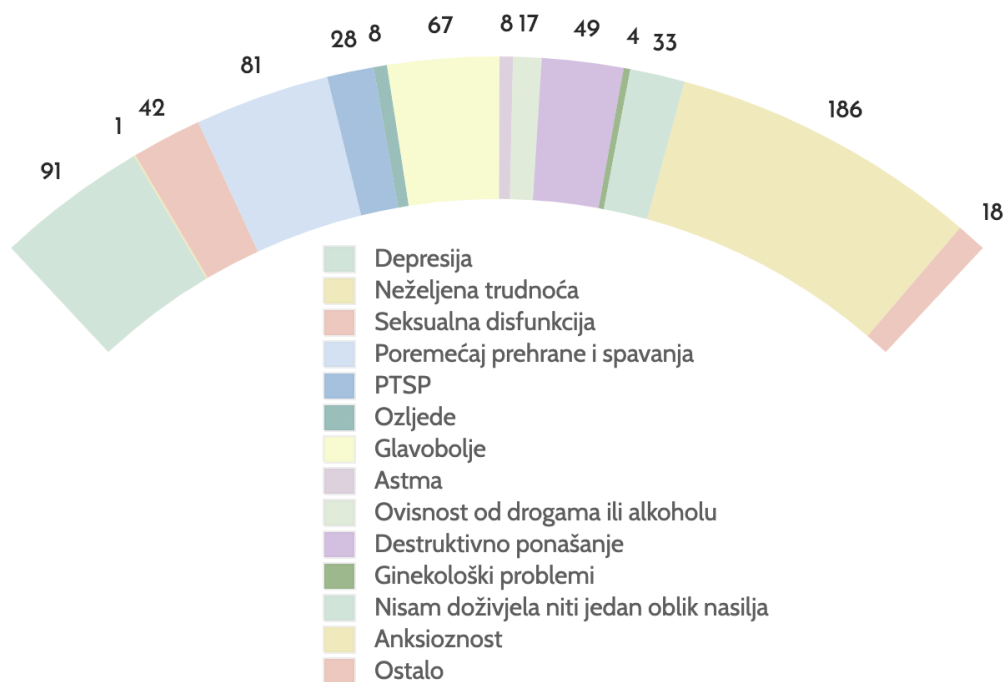
I dolazimo do rezultata za ekonomske oblike nasilja koje su sudionice iskusile. Najveći broj žena izjavljuje kako nikada nisu doživjele niti jedan oblik ekonomskog nasilja, njih čak 222. Neisplatu plaća navodi 23 sudionice, dok je njih 18 bilo isključeno iz donošenja financijskih odluka. Također, njih 12 navodi kako im je bio uskraćen neovisni pristup novcu. Najmanji broj sudionica navodi kako je bilo spriječeno od strane partnera/institucija da dobiju posao ili započnu obrazovanje, njih 4. (v. Grafikon 13)

Grafikon 13. Grafički prikaz ekonomskih oblika nasilja

U nastavku istraživanja htjeli smo vidjeti koje su posljedice sudionice, koje su doživjele neki oblik nasilja, imale ili još imaju. Tako su 91 sudionica odgovorile kako su patile od depresije, dok je čak 186 sudionica izrazilo anksioznost. 81 sudionica je patilo od poremećaja prehrane i spavanja, dok je njih 67 imalo glavobolju. Jedna sudionica odgovara kako je kao posljedicu nasilja imala i neželjenu trudnoću. Najmanji broj žena kao posljedice navodi ginekološke probleme, njih 4, kao i ozljede te astmu, njih 8. 33 sudionice nije doživjelo niti jedan oblik nasilja te od 18 sudionica koje odgovorilo ostalo, njih 7 navodi kako nije ostavilo nikakve posljedice. Ostale su sudionice dopisale kako su izgubile samopouzdanje, nisu se htjele družiti s ljudima te kako su imale strah od ljudi. (v. Grafikon 14)

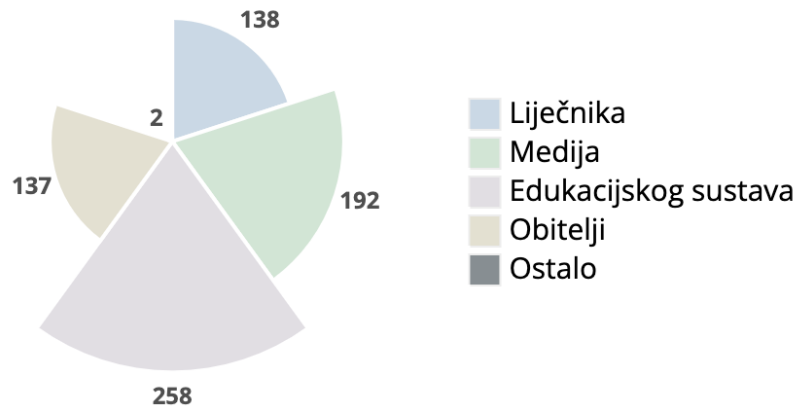
Grafikon 14. Grafički prikaz posljedica nasilja

U zadnjem prikazu rezultata u ovom dijelu diplomskog rada, prikazujemo mišljenje sudionica o tome tko treba biti zaslužan za informiranje žena o njihovim pravima i oblicima nasilja. I u ovom pitanju omogućili smo sudionicama odabir više odgovora. Tako su sudionice odgovorile kako u najvećoj mjeri trebaju biti informirane od strane edukacijskog sustava, s time se slaže njih 258. Njih 192 smatra kako bi to trebala biti obaveza medija te njih 138 smatra da to treba biti obaveza

liječnika. Samo jedan odgovor manje ima obitelj, za koju su se odlučile 137 sudionice. Pod ostalo dvije sudionice se slažu da bi to trebala biti obaveza policije. (v. Grafikon 15)

Grafikon 15. Grafički prikaz mišljenja sudionica o izvoru informacija vezanih za njihova prava

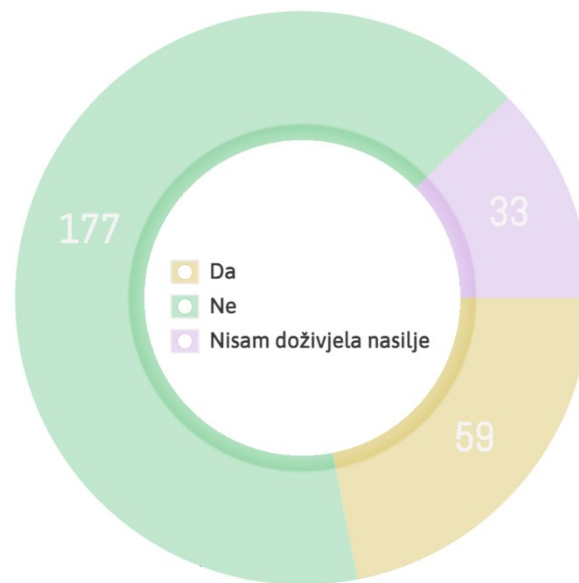

12.2. Testiranje hipoteza

Nakon što smo prikazali deskriptivne rezultate ovog istraživanja, te ustanovili osnovne podatke samih sudionica uz pomoć dobivenih informacija nastaviti sa daljnjim testiranjem hipoteza.

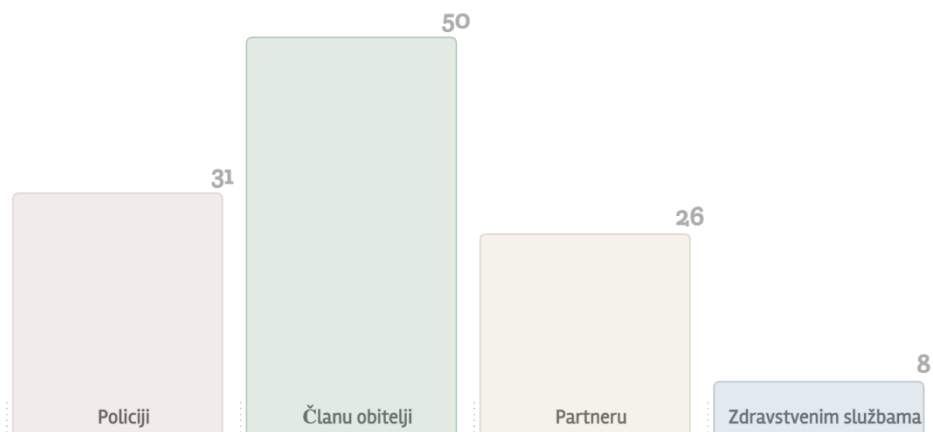
U prvoj hipotezi navodimo kako manje od jedne trećine žena prijavi bilo koji oblik nasilja policiji, kako bi prihvatili ili opovrgnuli ovu hipotezu morali smo učiniti dva koraka. U sklopu jednog pitanja unutar ankete, upitali smo sudionice jesu li ikada prijavile bilo koji oblik nasilja, ovdje su sudionice mogle odgovoriti sa da, ne ili da nikada nisu doživjele niti jedna oblik nasilja, ukoliko to kod njih nije bio slučaj. Prema rezultatima vidimo kako od 269 sudionica njih čak 177 nije prijavilo niti jedan oblik nasilja. S druge strane, 59 sudionica navodi kako je prijavilo nasilje, također je bitno napomenuti kako je 33 sudionica navelo da nikad nije doživjelo niti jedan oblik nasilja. (v. Grafikon 16.)

Grafikon 16. Grafički prikaz prijavljenih nasilja

Nakon što smo utvrdili u kojem su broju žene prijavile bilo koji oblik nasilja, iz ukupnog broja od 269 žena izuzimamo 33 žene koje nikad nisu doživjele niti jedan oblik nasilja, te dolazimo do broja od 236 žena koje su proživjele neki oblik nasilja. Uz pomoć ovog broja odredit ćemo koji je udio onih koje su proživljeno nasilje i prijavile policiji. U sljedećem pitanju unutar naše ankete ispitali smo kome su sudionice prijavile proživljeno nasilje. U ovom smo pitanju također omogućili odabir više odgovora kako bi saznali sve kome su sve žene prijavile nasilja. U rezultatima možemo primijetiti kako je najviše žena nasilje prijavilo članovima obitelji, njih 50. Policiji je nasilje prijavila samo 31 žena, dok je njih 26 nasilje prijavilo partneru. Najmanji broj žena je nasilje prijavilo zdravstvenim službama, njih 8. (v. Grafikon 17)

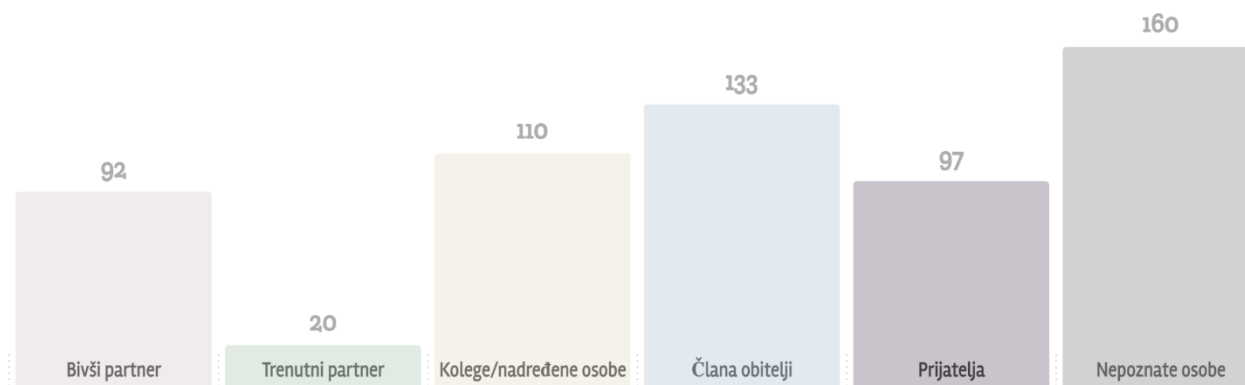
Grafikon 17. Prijavljena nasilja

Nakon što smo utvrdili da je samo 59 žena od njih 236 (koje su doživjele neki oblik nasilja) prijavilo neki oblik nasilja, možemo usporediti koji broj njih je to nasilje prijavilo policiji. Kako smo ranije naveli broj nasilja nad ženama najviše iščitavamo iz policijskih zapisa, dakle ukoliko se nasilje nije prijavilo policiji statistički se neće niti računati prilikom različitih istraživanja na ovu temu. Tako smo na posljednjem grafikonu mogli primijetiti da je samo 31 sudionica nasilje prijavila policiji, što je nakon izračuna samo 13,14% od ukupnog broja žena koje su doživjele neki oblik nasilja. Unutar naše prve hipoteze pretpostavili smo kako manje od jedne trećine žena prijave nasilje policiji. Kako bi potvrdili našu hipotezu postotak žena koje su prijavile nasilje policiji mora biti manji od 33,33%. Rezultat od 13,14% koji je manji od 33,33% nam omogućava da prihvatimo prvu hipotezu i zaključimo kako manje od jedne trećine žena prijavi nasilje policiji.

U drugoj hipotezi pretpostavili smo kako se slučajevi nasilja nad ženama najčešće događaju od strane bivših intimnih partnera, kako bi ovu hipotezu prihvatili ili opovrgnuli morat ćemo ponnije promotriti rezultate koje smo dobili u ranije navedenim grafikonima (v. Grafikon 5,6,7,8,9). Unutar tih rezultata možemo vidjeti koji broj žena je doživio određeni oblik nasilja od strane bivšeg/trenutnog intimnog partnera, kolege/nadređene osobe, člana obitelji, prijatelja ili nepoznate osobe. Iz tih rezultata pravimo novi grafikon unutar kojeg prikazujemo ukupan broj žena koje su doživjele bilo koji oblik nasilja od strane određene osobe. (v. Grafikon 18)

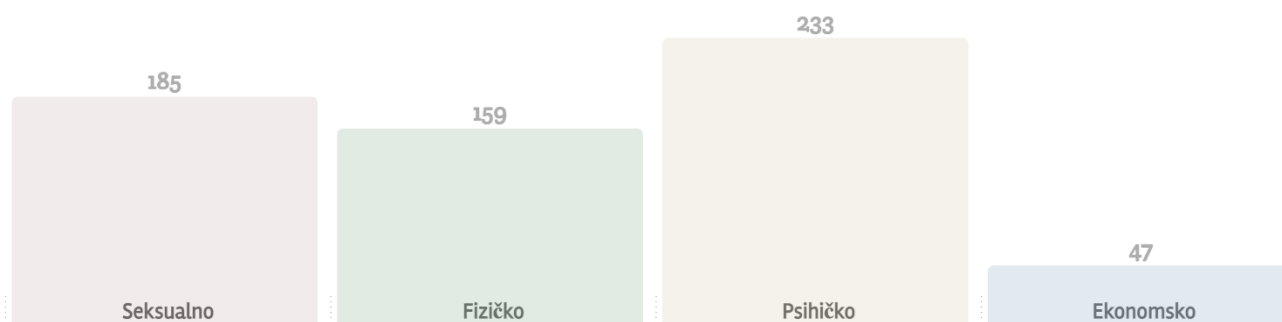
Grafikon 18. Počinitelji nasilja

Ovaj grafikon nam omogućava jednostavan prikaz rezultata u kojima možemo vidjeti kako je najveći broj sudionica iskusilo neki oblik nasilja od strane nepoznate osobe, njih 160. Nakon toga drugi najveći rezultat je člana obitelji (a da to nije intimni partner), taj odgovor je navelo njih 133. Nakon što smo išitali već prva dva najveća rezultata te primijetili kako se odgovor. Bivši partner nalazi tek na petom mjestu (92 odgovora), možemo zaključiti kako najveći broj žena ipak ne doživi najčešće neki oblik nasilja od strane bivšeg partnera. Iz tog razloga drugu hipotezu ne možemo potvrditi te je moramo opovrgnuti.

U trećoj hipotezi pokušavamo prikazati doživi li najveći broj žena upravo seksualno nasilje. Kako bi došli do rezultata za ovu hipotezu, također ćemo morati detaljnije proučiti ranije navedene rezultate u kojima smo navodili koje oblike pojedinog nasilja su sudionice iskusile. U tim rezultatima moguće je bilo dati više odgovora, no kako nas u ovoj hipotezi zanima samo ukupan broj žena koje su doživjele bilo koji oblik seksualnog, psihičkog, fizičkog ili ekonomskog nasilja, nama je bitno uzeti rezultate koje navode koliko sudionica nije doživjelo niti jedan oblik određenog nasilja, te taj broj oduzet od ukupnog broja sudionica. Nakon tog izračuna dobivamo ukupan broj žena koje su doživjele seksualno, fizičko, psihičko ili ekonomsko nasilje. (v. Grafikon 19.)

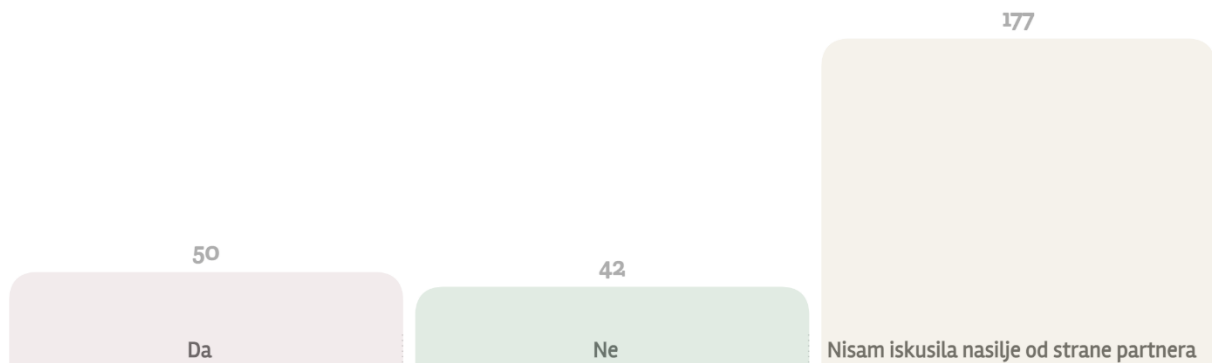
Grafikon 19. Broj žena koje su iskusile određenu vrstu nasilja

U ovom grafikonu možemo primijetiti kako je najveći broj žena iskusio psihičko nasilje, njih 233. Na drugom mjestu se nalazi seksualno nasilje, njega je u nekom obliku iskusilo 185 sudionica. Fizičko je nasilje doživjelo 159 sudionica, dok je najmanji broj žena iskusilo ekonomsko nasilje, njih 47. Iz ovih rezultata možemo zaključiti kako je najveći broj žena ipak iskusilo psihičko nasilje, što stavlja seksualno nasilje na drugu mjesto. Iz tog razloga našu hipotezu koja glasi da najveći broj žena doživi upravo seksualno nasilje odbacujemo.

U četvrtoj hipotezi želimo dokazati da više od polovine žena koje iskuse nasilje od strane partnera, ostaju i dalje u vezi s tom osobom. Kako bi prihvatili ili odbacili tu hipotezu u anketi smo pitali žene jesu li ostale u vezi/braku s osobom od koje su doživjele nasilje. (v. Grafikon 20.)

Grafikon 20. Grafički prikaz broja žena koje su ostale u vezi s počiniteljem

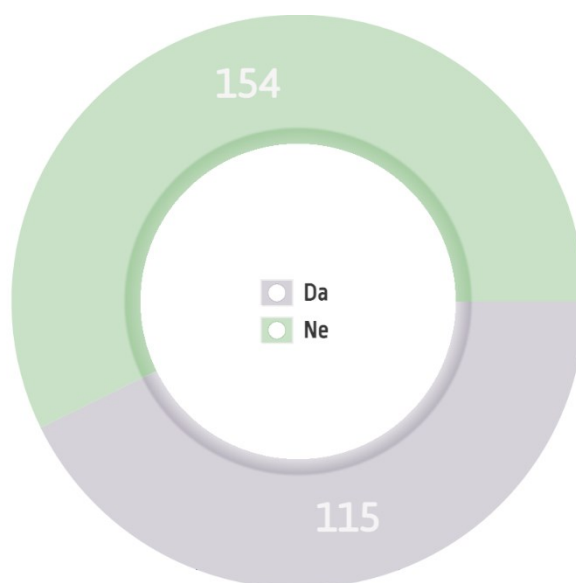

Iz ovog grafikona možemo iščitati kako je od 269 sudionica njih 177 na ovom pitanju odgovorilo kako nikad nije doživjelo neki oblik nasilja od strane partnera. Za daljnju analizu izuzimamo ovaj broj te nam ostaje 92 sudionice koje su iskusile neki oblik nasilja od strane partnera. Njih 50 je odgovorilo kako je ostalo u vezi s tom osobom, dok njih 42 odgovara kako nije nakon proživljenog nasilja ostalo u vezi s tom osobom. Kako bi prihvatili ovu hipotezu broj žena koje su odgovorile kako su ostale u vezi sa počiniteljem mora biti veći od 50%. Nakon izračunatog postotka dobivamo rezultat u kojem se vidi kako je 54,35% onih koje su ostale u veći s počiniteljem, dok je 45,65% onih koje nisu ostale u vezi s osobom od koje su doživjele neki oblik nasilja. Iz ovoga možemo zaključiti kako je postotak veći od 50% te možemo prihvatiti hipotezu koja navodi kako više od polovice žena ostaje u vezi partnerom nakon proživljenog nasilja od strane te osobe.

U zadnjoj hipotezi ovog istraživanja, pokušat ćemo prihvatiti ili odbaciti hipotezu u kojoj navodimo da je udio žena koje smatraju kako nisu dobro informirane o svojim pravima i različitim oblicima nasilja je viši od 50%. Kako bi dobili rezultate za ovu hipotezu upitali smo sudionice

smatraju li da su dobro informirane o svojim pravima i različitim oblicima nasilja kojima mogu postati žrtve. (v. Grafikon 21)

Grafikon 21. Grafički prikaz mišljenja sudionica o informiranosti o pravima

Iz ovog grafikona možemo iščitati kako 154 sudionice smatra da nisu dovoljno informirane o svojim pravima i oblicima nasilja kojima mogu postati žrtve. S druge strane njih 115 smatra kako su dovoljno informirane o ovoj temi. Kako bi potvrdili ovu hipotezu broj sudionica koje su odgovorile da nisu dovoljno informirane o ovoj temi mora biti veći od 50%. Nakon izračunatog postotka dobivamo rezultat u kojem se vidi kako je 57,25% onih nisu dovoljno informirane o svojim pravima i oblicima nasilja čije žrtve mogu postati, dok je 42,75% onih koje smatraju da jesu. Iz ovoga možemo zaključiti kako je postotak veći od 50% te možemo prihvatiti hipotezu koja navodi da je udio žena koje smatraju kako nisu dobro informirane o svojim pravima i različitim oblicima nasilja je viši od 50%

13. ZAKLJUČAK

Nasilje nad ženama jedan je od problema društva koji se i danas često javlja, a može pogoditi žene svake životne dobi, stupnja obrazovanja ili socioekonomskog statusa. Iako se nasilje nad svakom ženom može u nekoj mjeri razlikovati u intenzitetu ili obliku nasilja, jasno je kako svi oblici sputavaju na žene u njihovom napretku na razne načine. Kao i u bilo kojem drugom području javnozdravstvene politike ili prakse, razne strategije kojima je u cilju prevencija, u ovom slučaju nasilja, često se moraju početi primjenjivati i prije nego što se svi uzroci, razlozi i posljedice istih mogu znanstveno prikupiti, analizirati i protumačiti. No tako smo i u ovom diplomskom radu pokušali dobiti odgovore na pitanja koja bi nam mogla pomoći u boljem razumijevanju trenutnog stanja na ovu temu u Hrvatskoj.

U ovom istraživanju sudjelovalo je 269 žena, od toga njih 85% imaju između 18 i 28 godina. 101 žena u ovom istraživanju trenutno ima završenu srednju stručnu spremu dok njih 90 ima završenu višu stručnu spremu. Doznajemo kako su sudionice u najvećoj mjeri u vezi ali žive odvojeno od partner, njih 120 te kako je njih 89 bez partnera. Od 269 žena samo njih 33 nije doživjelo niti jednu vrstu nasilja, dok je najveći broj žena doživjelo neki oblik psihičkog nasilja njih 233, 185 žena je pak doživjelo neki oblik seksualnog nasilja. Također doznajemo kako najveći broj žena, njih 160, doživi neki oblik nasilja od strane nepoznate osobe, dok njih 133 doživi nasilje od nekog člana obitelji (a da to nije intimni partner). Osim toga više od 50% posto žena koje su doživjele neki oblik nasilja od strane intimnog partnera, u ovom istraživanju navodi kako to nasilje nije prijavilo. Isto tako 177 žena navodi kako nikad nije prijavilo niti jedan oblik nasilja, što dovodi do činjenice da manje od jedne trećine žena prijavi nasilje. Ukoliko žene i prijave nasilje samo 31 žena je to nasilje prijavila policiji, dok njih 50 nasilje prijavi članu obitelji. Od 269 žena njih 186 navodi kako kao posljedicu nasilja imale anksioznost, te depresiju njih 91. Kako bi saznali jesu li žene svjesne uopće svojih prava i oblika nasilja kojima mogu postati žrtve, postavili smo im i to pitanje te dobili rezultat kako njih čak 57% posto smatra da nije. Sudionice su se u najvećoj mjeri složile, njih 258, kako edukacijski sustav treba biti zadužen za informiranje žena o njihovim pravima i oblicima nasilja čije žrtve mogu postati.

Svi navedeni podaci omogućili su nam prihvaćanje ili odbacivanje pet određenih hipoteza u ovom radu. Prvu hipotezu o tome kako manje od jedne trećine žena prijavi doživljeno nasilje smo mogli prihvatiti. Drugu hipotezu o tome kako žene najčešće doživljavaju nasilje od strane intimnog partnera smo tako odbacili, iz razloga što smo dokazali da nasilje najčešće doživljavaju od strane nepoznate osobe. Treću hipotezu o tome kako najveći broj žena doživi neki oblik seksualnog

nasilja smo također odbacili, jer je to zapravo slučaj kod psihičkog nasilja. Četvrtu hipotezu o tome kako više od polovine žena na prijavi neki oblik nasilja smo mogli prihvatiti. Kao i petu hipotezu u kojoj više od polovine žena smatra kako nije dovoljno informirana o svojim pravima i oblicima nasilja čije žrtve mogu postati.

Na samom kraju bitno je napomenuti da, ako uzmemo u obzir da Republici Hrvatskoj prema zadnjem popisu stanovništva živi oko 2 094 569 žena, prigodni uzorak od 269 sudionica nikako ne može poslužiti za generalizaciju iskustava svih žena u Hrvatskoj. Relativno ograničeni uzorak, odnosno mali broj žena pojedine dobi, onemogućio je i donošenje pouzdanih zaključaka o mogućim razlikama između starijih i mladih sudionica.

14. LITERATURA

- Adams, 2010 Title: Familiar Letters of John Adams and His Wife Abigail Adams During the Revolution with a Memoir of Mrs. **Adams** Author: John Adams Abigail Adams Charles Francis Adam 2010
- Angelini, Gustavsén Giulia (2018): Gender Violence in Argentina. The Role of Women in support and prevention mechanisms from civil society to gender policymaking. Noragric: Department of International Environment and Development Studies
- Carpenter LM: Gender and the Meaning and Experience of Virginity Loss in the Contemporary United States. *Gender & Society* 2002; 16:345±365. <https://doi.org/10.1177/0891243202016003005>
- Council of Europe (CoE) (2017), [Emergency barring orders in situations of domestic violence](#): Article 52 of the Istanbul Convention.

- Durham, Helen and Tracey Gurd. Listening to the Silences: Women And War. Netherlands: Martinus Nijhoff Publishers, 2005.
- E. McLaughton and J. Munie (2001), The Sage Dictionary of Criminology. London: Sage
- Europska komisija (2022) Gender-based violence (GBV) by definition (https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en) (pristupljeno 5.8.2022)
- Fawole, Olufunmilayo I, 2008 ECONOMIC VIOLENCE TO WOMEN AND GIRLS: Is It Receiving the Necessary Attention? Trauma, violence Trauma, violence & abuse. , 2008, Vol.9(3), p.167-177
- FRA – Agencija Europske unije za temeljna prava Nasilje nad ženama: istraživanje provedeno diljem Europske unije Kratki pregled rezultata, Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2014.
- General Assembly (1985). United Nations Declaration on the Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power. General Assembly res. 40/34. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-basic-principles-justice-victims-crime-and-abuse> (pristupljeno: 4.8.2022.)
- Hari Seshasayee Addressing the Historical Roots of Gender-Based Violence in Twenty-First-Century India
- Hearn, J., Andersson, K. & Cowburn, M. (2007) Background Paper on Guidelines for Researchers on Doing Research with Perpetrators of Sexual Violence. Sexual Violence Research Initiative, Pretoria, South Africa.
- Hina vlada <https://vlada.gov.hr/vijesti/prosle-godine-ubijeno-19-zena-duznost-nam-je-ustati-protiv-nasilja/32994>
- Hrvatski sabor, 2009 –Narodne novine O PROGLAŠENJU ZAKONA O ZAŠTITI OD NASILJA U OBITELJI https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_11_137_3314.html (prist 5.8.2022)
- Johnie J. Allen and Craig A. Anderson, 2017 Aggression and Violence: Definitions and Distinctions, Iowa state University, 2017
- Khatri, R., & Pandey, B. (2013). Causes of Violence against Women: A Qualitative Study at Bardiya District. *Health Prospect*, 12(1), 10–14.
- Ksenija Klasnić: Ekonomsko nasilje nad ženama u intimnim vezama u hrvatskom društvu – Konceptualne pretpostavke Soc. ekol. Zagreb, Vol. 20 (2011.), No. 3

- Melissa Abi Rached, Ahmed Hankir & Rashid Zaman: EMOTIONAL ABUSE IN WOMEN AND GIRLS MEDIATED BY PATRIARCHAL UPBRINGING AND ITS IMPACT ON SEXISM AND MENTAL HEALTH: A NARRATIVE REVIEW *Psychiatria Danubina*, 2021; Vol. 33, Suppl. 11, pp 137-144
- MUP (2022) Pravo na novčanu naknadu iz državnog proračuna (za žrtve kaznenih djela nasilja počinjenih s namjerom) <https://mpu.gov.hr/djelokrug-6366/iz-pravosudnog-sustava-6372/podrska-zrtvama-i-svjedocima/pitanja-i-odgovori-6279/pravo-na-novcanu-naknadu-iz-drzavnog-proracuna-za-zrtve-kaznenih-djela-nasilja-pocinjenih-s-namjerom/21110>
- MUP (2022) Što je nasilje u obitelji <https://mup.gov.hr/online-prijave/zastita-djece-i-obitelji/nasilje-u-obitelji-281678/sto-je-nasilje-u-obitelji-281730/281730>
- MUP RH – Glavno tajništvo – Sektor za pravne poslove i strateško planiranje – Služba za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada. Statistički pregled TEMELJNIH SIGURNOSNIH POKAZATELJA I REZULTATA RADA U 2020. GODINI, 2021 https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2021/Statisticki_pregled_2020_web.pdf
- nasilje. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 4. 8. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=43033>>.
- NN, 2015 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_09_103_1992.html
- Olujić, M. 1995. 'Women, Rape, and War: The Continued Trauma of Refugees and Displaced Persons in Croatia', *Anthropology of East Europe Review Special Issue: Refugee Women of the Balkans* 13(1): 62–7. Olwig
- Propisi. Hr, 2011 <http://www.propisi.hr/print.php?id=8300>
- Regulska, J. (2018). The #MeToo movement as a global learning moment. *International Higher Education*, 94, 5-6. <https://doi.org/10.6017/ihe.2018.0.10554>
- Rječnik kaznenog prava, g. ur. Horvatić, Ž., ur. Cvitanović, L., Novoselec, P. Zagreb : Masmedia, (2002.) (Zagreb: Grafički zavod Hrvatske)
- Robinson, B. (2002) 'Rape of women during wartime: Ancient times until World War II', http://www.religioustolerance.org/war_rape1.htm (pristupljeno 3.8.2022)
- Schneider, H. J. (1975). *Viktimologie. Wissenschaft vom Verbrechensopfer*. Tübingen: J.C.B. Mohr, UTB
- Stanko, E.A. (2001) 'Violence', in E. McLaughton and J. Munie (eds), *The Sage Dictionary of Criminology*. London: Sage

- Swart, L., Gilchrist, A., Butchart, A., Seedat, M., & Martin, M. (2000). Rape surveillance through district surgeon offices in Johannesburg, 1996–1998: Evaluation and prevention implications. *South African Journal of Psychology*, 30, 1–10
- Šeparović, Z., *Viktimologija: studije o žrtvama*, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 1987. str. 99.
- UN WOMEN, 2021 .COVID-19 and violence against women: What the data tells us 24 NOVEMBER 2021 <https://www.unwomen.org/en/news-stories/feature-story/2021/11/covid-19-and-violence-against-women-what-the-data-tells-us>
- UNICEF (United Nations Children’s Fund), Innocenti Research Centre, “Women in Transition”, 1999 Regional Monitoring Report No. 6, MONEE Project, Florence, Italy 1999
- UNICEF Office Croatia, 2011, Croatia – Analysis of Gender Issues Women in transition over last 10 years (1999-2009)
- United Nations, 2015. *The World's Women 2015: Trends and Statistics*. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Statistics Division. Sales No. E.15.XVII.8.
- Vidaković, Dina (2011) *SUFRAŽETKINJE I POKRET ZA ŽENSKA PRAVA*, esehist
- Ward, J. (2002) *If Not Now, When? Addressing Gender-Based Violence in Refugee, Internally Displaced, and Post-Conflict Settings*, New York: RHRC Consortium.
- WHO, 2012 - Understanding and addressing violence against women, https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77431/WHO_RHR_12.43_eng.pdf
- Williams L.M., and Walfield S., *Rape and Sexual Assault*. In: Howard S. Friedman (Editor in Chief), *Encyclopedia of Mental Health*, 2nd edition, Vol 4, Waltham, MA: Academic Press, 2016, pp. 13-22

Izvori prava:

- Kazneni zakon, Narodne novine br. 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, 84/2021 čl. 87. st. 25
- Obiteljski zakon, Narodne novine br. 103/15, 98/19, 47/20, 49/23 čl 3 st. 1 i 2
- Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela, Narodne novine br. 80/08, 27/11, čl 10 st 1., čl 11, čl 12. St 4., čl 13)